ГОЛОС УКРАЇНИ

Влада — Радам!

Газета Верховної Ради України ◆ № 235 ◆ П'ятниця, 6 грудня 1991 року ◆ Ціна 30 коп. (Передплатникам — 10 коп.).

САЛЮТ, ДЕРЖАВО!

П'ятий день незалежності України. Він увійде в історію так само, як і перший, коли народ України визначив свій шлях.

ПРИСЯГНУВ перший всенародно обраний Президент.

14-та година дня. Мабуть, стіни парламенту республіки з дня свого існування не бачили такого паломництва гостей і преси з усього світу. Урочисте засідання Верховної Ради України відкриває Іван Плющ. У залі національний прапор України. Високі слова привітання присутні зустрічають стоячи. «Боже Великий, Єдиний, нам Україну храни...» співає Український народний хор імені Г. Вірьовки.

З повідомленням про підсумки всеукраїнського референдуму та виборів Президента України виступає го-

(Закінчення на 2-й стор.).

5 «ФУТБОЛЕРИ» ЛЮДСЬКИХ ДУШ

Єдина провина Кирилка Соляника, який народився 16 лютого 1987 року, полягає в тому, що він народився у Києві. Після Чорнобиля. Доля «подарувала» йому панкреопатію, себорейний дерматит, кишковий дисбактеріоз, лімфатико-гіпопластичний діатез. Хронічний тонзиліт — дрібниця у порівнянні з цими діагнозами, але й він не обминув малого...

А вина його бабусі Адиліної Надії Антонівни — в тому, що вона все життя пропрацювала медсестрою і не має впливових родичів чи знайомих. І через те не може вивезти онука на лікування до Італії, хоч з «того боку» зроблено все: знайдено приватну фірму, яка погодилася взяти на себе витрати на лікування малого і перебування осіб, що його супроводжують. Лишилося тільки одержати візи і паспорти, які знаходяться у міському УВІРі ще з 1989 року. Саме тоді Надія Антонівна з чоловіком уперше їздила за кордон.

Вчора Головою Верховної Ради України обрано Івана ПЛЮЩА.

Інтерв'ю з ним читайте на 6—7 сторінках.

СВІТ ВІТАЄ УКРАЇНУ

Президентові України Леоніду Макаровичу КРАВЧУКУ

Шановний Леоніде Макаровичу!

Поздоровляю Вас з обранням Президентом України.

Народ України виявив Вам довір'я і тим самим поклав на Вас величезну відповідальність за долю республіки, всіх її громадян і всієї нашої багатонаціональної держави.

Хочу побажати Вам успіху в наступній многотрудній діяльності. Висловлюю надію на тісне співробітництво і взаєморозуміння у спільних зусиллях по здійсненню демократичних перетворень, формуванні Союзу суверенних держав.

Президент СРСР М. ГОРБАЧОВ.

Урядова, Київ, Президенту України КРАВЧУКУ Леоніду Макаровичу

Дорогий Леоніде Макаровичу! Щиро вітаю вас із всенародним обранням Президентом незалежної України.

Перемога в першому турі голосування означає високий ступінь довіри громадян до Вас особисто і до того політичного курсу, який ви проводите.

Користуючись нагодою, хочу підтвердити, що на новому етапі відносин, відлік яких почався 1 грудня. Росія буде твердо стояти на позиціях динамічного розвитку всесторонніх відносин між нашими державами на основі узгоджених принципів. Висловлюю надію, що й надалі Укрaїна й Росія — братні слов'янські держави — будуть разом йти шляхом реформ в ім'я благополуччя своїх громадян.

Бажаю вам, Леоніде Макаровичу, великих успіхів на новому державному посту, здоров'я і благополуччя.

З повагою — Президент РРФСР Б. ЄЛЬЦИН.

Москва.

* * *

Париж, 4 грудня. Голова Національних зборів Франції Лоран Фабіус надіслав сьогодні поздоровну телеграму Президентові України Леоніду Кравчуку у зв'язку з його обранням на цей пост.

«Я бажаю вам успіху у вашій діяльності в ім'я демократії і додержання прав меншостей на Україні, в ім'я безпеки та миру на нашому континенті, — говориться в телеграмі Л. Фабіуса. — Я переконаний, що контакти, які ми вже встановили, зокрема в галузі парламентського співробітництва, поглиблюватимуться і надалі і сприятимуть розвиткові наших дружніх зв'язків».

ПОВІДОМЛЕННЯ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ВИБОРЧОЇ КОМІСІЇ

Голова Центрвиборчкому В. Бойко повідомив про підсумки всеукраїнського референдуму і виборів Президента України.

Голосування проходило на 34.093 дільницях. На запитання «Чи підтверджуєте ви Акт проголошення незалежності України», «так» відповіли 28.804.071 громадян, тобто 90,32 відсотка; «ні, не підтверджую» — 2.417.554 громадянина, або 7,58 відсотка.

Таким чином, відповідно до ст. 41 Закону «Про всеукраїнський та місцевий референдуми» Центральна виборча комісія по виборах Президента України та всеукраїнського референдуму прийняла постанову вважати підтвердженим Акт проголошення незалежності України.

У голосуванні по виборах Президента України результати голосування виявилися такими:

Кандидат	«За» (у відсотках)
Гриньов В. Б.	4,17
Кравчук Л. М.	61,59
Лук'яненко Л. Г.	4,49
Табурянський Л. І.	0,57
Чорновіл В. М.	23,27
Юхновський І. Р.	1,74

Таким чином, згідно із ст. 17 Закону Української РСР «Про вибори Президента Української РСР» Центральна виборча комісія вирішила: вважати обраним Президентом України КРАВЧУКА Леоніда Макаровича.

На думку зарубіжних спостерігачів, вибори Президента України, голосування на всеукраїнському референдумі проходили гласно, демократично, з високим рівнем організації.

ГОЛОС України

Засновник — Верховна Рада України

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
252047
Київ, вул. Нестерова, 4

ТЕЛЕФОНИ РЕДАКЦІЇ ГАЗЕТИ:

Приймальня — 446-92-14

Відповідальний секретар — 446-72-63

Завідуючий корсіткою 441-84-42, 224-72-54 (телефакс).

ВІДДІЛИ:

парламентський — 441-84-52, 441-85-64,
листів — 441-29-61,
економіки — 441-88-07,
аграрний — 441-86-18,
міжнародний — 446-91-20,
партій і рухів — 441-82-05,
охорони здоров'я — 441-88-06,
соціальних питань — 441-88-05,
екології — 441-88-59,
культури — 441-86-44,
спорту — 441-88-08,
інформаційний — 446-61-13, 441-86-20,
історії України — 441-88-62,
військових питань — 441-88-52,
реклами — 441-89-44,
бухгалтерія — 441-84-00.

Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Індекс 60955

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Газета виходить 5 разів на тиждень. Сьогодні на 16 сторінках.

ПОЗДОРОВЛЕННЯ

ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ГЕНЕРАЛЬНОМУ СЕКРЕТАРЕВІ ООН БУТРОСУ Б. ГАЛІ

Шановний пане Генеральний секретар.

Прошу прийняти мої найщиріші поздоровлення з нагоди обрання Вас на високий пост Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй. З особливим задоволенням вітаю на цій посаді відомого діяча Єгипту, представника африканського континенту та арабського світу.

Бути в наші дні Генеральним секретарем ООН — провідної міждержавної організації світового співтовариства — це й велика честь, і велика відповідальність.

В час докорінних позитивних зрушень і формування у світі якісно нових, справедливіших і демократичніших міжнародних відносин, що спиратимуться на примат права та якнайширше визнання загальнолюдських цінностей, Організація Об'єднаних Націй переживає справжній ренесанс. Демонструючи невичерпні можливості служити високим людським ідеалам, вона відіграє зростаючу роль у зміцненні загального миру й безпеки, налагодженні міжнародного співробітництва у вирішенні глобальних проблем, заохоченні поваги до прав людини, розвитку дружніх відносин між державами. Дедалі більшого значення набувають превентивні функції Організації.

Дозвольте, пане Генеральний секретар, висловити впевненість у тому, що Ваші глибокі різносторонні знання, багаторічний досвід державного діяча і дипломата сприятимуть дальшому посиленню ефективності і дійовості зусиль ООН в ім'я утвердження тривалого миру та успішного розв'язання гострих проблем сучасності.

Я хотів би побажати Вам великих успіхів і запевнити Вас у тому, що Ви завжди матимете повну підтримку з нашого боку. Україна, яка обрала шлях незалежності та демократичного розвитку, робитиме все від неї залежне для збільшення свого внеску у справу досягнення цілей, визначених Статутом ООН.

З глибокою повагою
Л. КРАВЧУК.

ПРЕС-КОНФЕРЕНЦІЯ ПРЕЗИДЕНТА

Учора перший всенародно обраний Президент України провів першу прес-конференцію для українських та іноземних журналістів. На початку зустрічі Леонід Макарович Кравчук дав високу оцінку засобам інформації України, які кваліфіковано й об'єктивно висвітлювали підготовку в Україні до всенародного референдуму та ходу передвиборної президентської боротьби.

У відповідях на запитання він виклав основні принципи подальшої розбудови державності України, її зв'язків з сусідніми державами і світового співтовариства.

Детальніший виклад прес-конференції читайте в наступному номері газети.

Заявление Бориса Ельцина

О ПРИЗНАНИИ РОССИЕЙ НЕЗАВИСИМОСТИ УКРАИНЫ

1 декабря 1991 года состоялся всенародный референдум о будущем Украины. Российское руководство заявляет о признании независимости Украины в соответствии с демократическим волеизъявлением ее народа.

Мы убеждены в возможности и необходимости скорейшего становления новых межгосударственных отношений между Россией и Украиной при уверенности в сохранении сложившихся традиций дружбы, добрососедства, взаимного уважения между обоими народами, строгом соблюдении обязательств, в том числе по нераспространению ядерного оружия и его ограничению, правам человека и другим общепризнанным нормам международного права.

Основы всеобъемлющего взаимовыгодного партнерства между Россией и Украиной заложены договором от 19 ноября 1990 года, другими последовавшими за ним документами, коммюнике от 6 ноября 1991 года. Мы будем и впредь привержены этому стратегическому для нас курсу. Готовы приступить к работе над проектом полномасштабного межгосударственного двухсторонного договора, который отвечал бы всем требованиям нового этапа взаимоотношений между Россией и Украиной.

Всестороннее сотрудничество наших государств, их взаимозависимость, положительный опыт наших взаимоотношений в прошлом требуют особо бережного к себе отношения. Взаимовыгодное и сбалансированное сотрудничество между Россией и Украиной может и должно стать примером двусторонних отношений между республиками старого Союза. Открываются новые возможности для тесного взаимодействия с другими республиками, формирования подлинно равноправного содружества суверенных государств.

Новое партнерство между Россией и Украиной—двумя суверенными государствами Европы — станет весомым вкладом в безопасность и стабильность на континенте в соответствии с принципами Совещания по безопасности и сотрудничеству в Европе, позитивные процессы в мире.

Приверженность российского и украинского государств соблюдению обязательств в области разоружения, прав человека и национальных меньшинств, включая предотвращение дискриминации по языковому признаку; открытости границ; свободе выбора гражданства; взаимодействие в формировании общего экономического пространства и в развитии сопредельных регионов создаст хорошую основу для скорейшего установления дипломатических отношений между Россией и Украиной.

САЛЮТ, ДЕРЖАВО!

(Закінчення. Початок на 1-й стор.).

лова Центральної виборчої комісії Віталій Бойко. Зал знову стоячи й оплесками сприймає повідомлення про обрання Леоніда Кравчука Президентом України. Йому надається слово для присяги. Поклавши ліву руку на Акт про державну незалежність України і на Конституцію України, а правицю — на серце, Леонід Кравчук виголосив присягу:

«Урочисто присягаю народові України у здійсненні повноважень Президента України суворо додержуватися Конституції і законів України, поважати та охороняти права та свободи людини і громадянина, захищати суверенітет України, сумлінно виконувати покладені на мене високі обов'язки». Було 14 годин 15 хвилин. Ми здобули Президента. Зал знову підводиться і аплодує.

Із словами привітання звертається до Президента республіки, народу України письменник і відомий громадський діяч Олесь Гончар. Сталася подія європейської і планетарної ваги, — так оцінив він незалежність нашої рідної Вітчизни і всенародні вибори вперше в її історії Президента країни. Сповнені щирості і гордості за свою землю і свій народ, зворушливо пролунали слова полтавчанки Галини Сиволап та військовослужбовця Олександра Гайдамаки, які закликали парламент і Президента України робити все задля миру на нашій землі і спокою у наших оселях.

Повноважний представник Росії на Україні Леонід Смоляков зачитує урядову телеграму від імені Президента Росії Бориса Єльцина, який надіслав її 3 грудня о 12-й годині на ім'я Президента України Леоніда Кравчука.

Потім Президент України Леонід Кравчук виголошує промову. Привітавши народ України з вікопомною подією в історії України, Леонід Макарович запропонував відзначити її у Києві салютом. Ця пропозиція була зустрінута оплесками.

Президент України зупинився на ключових моментах внутрішньої та зовнішньої політики, яку проводитиме незалежна Україна.

Слово для оголошення Послання Верховної Ради України до парламентів і народів світу надається голові Комісії у закордонних справах Дмитрові Павличку. Цей документ депутати прийняли одноголосно.

Лунає свободолюбний гімн «Ще не вмерла Україна».

За пропозицією Президента України парламент республіки перейшов до виборів Голови Верховної Ради. Було внесено три кандидатури: Першого заступника Голови Верховної Ради Івана Плюща, народного депутата України, голови Соціалістичної партії Олександра Мороза та заступника Голови Верховної Ради України Володимира Гриньова. Останні два зняли свої кандидатури. Олександр Мороз виступив з промовою. До тимчасового регламенту Верховної Ради вноситься поправка: «Вибори Голови Верховної Ради України та його заступників здійснюються таємним голосуванням». Це дало змогу на цьому ж засіданні, не чекаючи наступного дня, обрати нового Голову Верховної Ради України. Ним став Іван Плющ. Йому віддав свій голос 261 депутат. Іван Плющ усвідомлює, що це не мільйонні голоси і запевнив, що «виправлятиме свої недоліки які він добре знає». На годиннику — 16.00.

Залишається сказати: храніть Україну! Тільки в ній, незалежній, наше щастя і наша доля.

Світлана ПИСАРЕНКО.

Стенографічний звіт урочистого засідання Верховної Ради буде опубліковано в газеті.

ДО ПРИЇЗДУ У КИЇВ

Сьогодні до столиці України прибуває Прем'єр-міністр Угорської Республіки доктор Йожеф Анталл.

Народився 8 квітня 1932 року в Будапешті. Батько під час другої світової війни у 1939—1944 роках був відповідальним у справах біженців в уряді. Згодом, у 1945—1946 роках, був обраний державним секретарем, потім міністром у справах відбудови Партії дрібних хазяїв.

Йожеф Анталл отримав атестат у будапештській гімназії, потім закінчив історичний факультет гуманітарного університету імені Етвеша Лоранда. З 1960 року працював у книгарнях, учителював у середній школі. З 1984 року очолював книгарню Музею історії медицини імені Семмелвейса. Член, також голова численних міжнародних та вітчизняних наукових товариств. Автор більш як 300 історико-політичних праць.

З молодих років брав участь у громадському житті. У жовтні 1956 року був учасником реорганізації Незалежної партії дрібних хазяїв. Був одним із засновників Християнської молодіжної спілки. Очолював революційний комітет учителів гімназії Етвеша, за що його заарештували і зняли з посади.

Йожеф Анталл є одним із засновників Угорського Демократичного Форуму, мав значний вплив на його загальну політику. У 1989 році відіграв визначну роль у діяльності круглого столу опозиції, на тристоронніх переговорах.

З жовтня 1989 року був надзвичайним віце-президентом Європейського руху, потім, з 23 січня 1990 року — президентом угорського відділу руху.

З 21 жовтня 1989 року — президент УДФ.

На виборах 1990 року, очоливши список кандидатів від своєї партії, став членом парламенту, де керує фракцією УДФ.

Одружений, має двох синів.

Матеріал передано Посольством Угорської Республіки.

СВІТ ВІТАЄ УКРАЇНУ

УРЯДОВА, КИЇВ, ПРЕЗИДЕНТУ РЕСПУБЛІКИ УКРАЇНА Л. КРАВЧУКУ

Шановний Леоніде Макаровичу! Прийміть мої сердечні вітання з тим, що народ України висловив на всенародному референдумі підтримку курсу свого керівництва на досягнення державної незалежності.

Ще одним підтвердженням цієї всенародної довіри стало ваше обрання на пост Президента України. Щиро радий тому, що у вашій особі Україна має далекоглядного керівника, здатного гармоніювати різноманітні суспільні і національні інтереси. Упевнений, що епохальне відродження української державної незалежності матиме велике загальносвітове значення, і зокрема, надасть нового імпульсу зближенню обох наших народів, упродовж усієї історії пов'язаних традиційними узами дружби і взаєморозуміння.

З повагою
Л. ТЕР-ПЕТРОСЯН.
Єреван.

УРЯДОВА, КИЇВ, ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ, КРАВЧУКУ

Вельмишановний Леоніде Макаровичу! Прийміть сердечні поздоровлення з нагоди обрання вас першим Президентом України.

Ваша перемога на виборах — символ великої довіри народу України до вашої особи, незаперечне свідчення реалістичності обраного вами політичного курсу, направленого на збереження стабільності і консолідації суспільства і поглиблення економічних реформ. Висловлюю впевненість у тому, що обрання вас Президентом України надасть могутнього імпульсу братнім зв'язкам і взаємовигідному всебічному співробітництву між Україною і Таджикистаном в теперішній нелегкий час. Користуючись нагодою, бажаю вам щастя, доброго здоров'я і успіхів, а народу братньої України — благополуччя і процвітання.

З повагою
Рахмон НАБІЄВ
Президент Республіки Таджикистан.
Душанбе.

УРЯДОВА, КИЇВ, БУДИНОК УРЯДУ ПАНУ Л. КРАВЧУКУ

Радий за незалежну Україну і поздоровляю вас з обранням на такий високий відповідальний пост. Бажаю усіляких успіхів. Дипломатичні відносини між нашими державами будуть остаточно оформлені найближчим часом як основа для розвитку всебічного співробітництва. Користуюсь нагодою запросити вас відвідати Литовську Республіку в зручний для вас час.

Голова Верховної Ради Литовської Республіки
Вітаутас ЛАНДСБЕРГІС.
Вільнюс.

УРЯДОВА, УКРАЇНА, КИЇВ, ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ, ПРЕЗИДЕНТУ ЛЕОНІДУ КРАВЧУКУ

Дорогий Леоніде Макаровичу, з великим задоволенням дізнався про обрання вас Президентом України та із здобуттям її незалежності. Ваше обрання означає для нас просування до нового рівня міждержавних відносин, заснованих на справжній дружбі і рівноправному взаємовигідному співробітництві. Наші народи сповна зазнали впродовж нашої спільної історії страждань і горя, вони заслуговують кращої долі. Впевнений, що ви докладете всіх зусиль для досягнення цієї благородної мети. Особливі надії вселяє заключення між нашими республіками договору про дружбу і співробітництво, за яким, вірю, велике майбутнє. Україна протягом віків була символом непоборканого прагнення до незалежності і свободи. Впевнений, що держава Україна буде просуватися шляхом суверенітету і незалежності на основі соціальної гармонії і громадянських угод. Вітаю вас, дорогий друже, від щирого серця, з глибокою повагою

М. ШЕРІНКУЛОВ.
Голова Верховної Ради Республіки Киргизстан.
Бішкек.

УРЯДОВА, КИЇВ, ПРЕЗИДЕНТУ УКРАЇНИ ЛЕОНІДУ КРАВЧУКУ

Шановний Леоніде Макаровичу! Сердечно поздоровляю вас з обранням на високий пост Президента України.

Народ України, висловившись 1 грудня цього року за незалежність республіки, пов'язав надію на її подальше зміцнення з вашим іменем. І це справжнє визнання ваших якостей істинного патріота і далекоглядного політика, здатного вести Українську державу шляхом свободи і прогресу.

Користуюсь нагодою, щоб висловити мою глибоку до вас повагу і підтвердити ще раз готовність Молдови і далі розвивати дружні багатосторонні зв'язки з народом України.

Бажаю вам здоров'я і щастя, подальших успіхів у вашій діяльності на благо українського народу.

Щиро ваш
Мірча СНЄГУР.
Кишинів.

ЙОГО ПРЕВОСХОДИТЕЛЬСТВУ ПАНУ ЛЕОНІДУ КРАВЧУКУ ПРЕЗИДЕНТУ УКРАЇНИ

Шановний пане Президент, прийміть щирі вітання у зв'язку із знаменними подіями, що відбулися в історії України, — підтвердженням шляхом референдуму Декларації державної незалежності, прийнятої Верховною Радою України 24 серпня 1991 року і обранням вас першим Президентом держави.

Це тим більше відрадно, оскільки останнім часом дедалі більше простежується тенденція реанімації радянської імперії, вияву політичного і економічного тиску на держави, що утворилися внаслідок розпаду Радянського Союзу.

Україна і Грузія послідовно йдуть шляхом формування демократичного суспільства і відновлення національної незалежності і за умов, що історично склалися, стають природними союзниками у боротьбі проти імперського диктату.

Впевнений, що ваша діяльність на цьому високому посту буде увінчана новими успіхами братерського українського народу і розвитком міждержавних відносин між нашими країнами.

З глибокою повагою
Звіад ГАМСАХУРДІА.
Тбілісі.

ВИЩА УРЯДОВА, КИЇВ, ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ, ЙОГО ПРЕВОСХОДИТЕЛЬСТВУ ПРЕЗИДЕНТУ УКРАЇНСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ Л. М. КРАВЧУКУ

Ваше превосходительство! Прийміть наші привітання і найкращі побажання з нагоди вашого обрання на високий пост Президента Української республіки.

Народ Естонії завжди відчував і відчуває до народу України почуття великої дружби і поваги, керуючись проголошеним світовим співтовариством правом народів на самовизначення. Ми раді бачити в незалежній Українській республіці повноправного члена цього співтовариства і надійного партнера Естонської Республіки з економічного, політичного і гуманітарного співробітництва.

Ще раз прийміть побажання здоров'я, сил і успіхів у вашій великотрудній справі, а також запевнення в цілковитій до вас повазі.

Арнольд РЮЙТЕЛЬ.
Таллінн.

УРЯДОВА, КИЇВ, ПРЕЗИДЕНТУ УКРАЇНИ ТОВ. КРАВЧУКУ Л. М.

Щиро і сердечно поздоровляю вас з обранням Президентом суверенної української держави!

Це обрання разом з підтримкою більшості населення ідеї національної незалежності України — наочне підтвердження всенародного схвалення курсу, що ви проводите, на глибокі економічні реформи при високому рівні соціальної захищеності громадян республіки. Це визнання вашого великого особистого вкладу в становлення української державності, розвитку демократичних засад в республіці, зміцненню економічної самостійності. Ми високо цінуємо угоду про економічне співробітництво, укладену між Україною і Башкортостаном. Від душі бажаю вам, Леоніде Макаровичу, міцного здоров'я, невичерпної снаги, незмінної енергії і творчого натхнення у вашій плодотворній діяльності!

З повагою
Голова Верховної Ради Башкирської РСР
М. РАХІМОВ.
Уфа.

ПРЕЗИДЕНТУ УКРАЇНИ ЛЕОНІДУ МАКАРОВИЧУ КРАВЧУКУ

Дорогий Леоніде Макаровичу! Колектив Постійного представництва України при ООН поздоровляє вас з обранням першим Президентом незалежної Української держави. Ми також надзвичайно раді, що ваше обрання відбулося одночасно з історичним рішенням українського народу про незалежність України.

Приємно відзначити, що до цих поздоровлень приєднуються майже одностайно усі країни — члени ООН, які вбачають у незалежній демократичній Україні важливий фактор економічної, політичної та воєнно-стратегічної стабільності у світі.

З найкращими побажаннями за дорученням колективу посол
Г. УДОВЕНКО.
Нью-Йорк.

ПАНУ ЛЕОНІДУ МАКАРОВИЧУ КРАВЧУКУ

Шановний Пане Президенте.

З нагоди оголошення результатів референдуму у справі незалежності України, а також з приводу обрання Пана на посаду Президента України, прагну скласти Вам мої найкращі побажання всякого благополуччя та успіхів, як для Вашої незалежної Вітчизни, так і особисто для Вас та усіх Ваших співвітчизників.

Польща перша визнає сьогодні Україну як Державу та вирішує зав'язати з нею повні дипломатичні відносини.

Я переконаний, що постійне співробітництво наших держав буде корисним для блага наших народів, їх сусідів та усієї Європи.

Лех ВАЛЕНСА.
Варшава.

ІЗ ЗАЯВИ ДЛЯ ПРЕСИ ПРЕМ'ЄР - МІНІСТРА КАНАДИ Б. МАЛРУНІ ПРО НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ

Прем'єр-міністр Б. Малруні повідомив, що Канада прийняла рішення визнати Україну як незалежну державу.

Найближчим часом Канада розпочне переговори про встановлення дипломатичних відносин з Україною.

Під час цих переговорів Канада хотіла б одержати підтвердження проголошених Україною намірів:

— забезпечувати надійний контроль над ядерною зброєю, доки її не буде знищено;

— виконувати існуючі міжнародні угоди про контроль над зброєю, роззброєння та інші;

— залишатися вірною принципам, проголошеним у Хельсінкському заключному акті, Паризькій хартії та інших документах Ради безпеки і співробітництва в Європі, приділяючи особливу увагу повному поважанню прав людини і захисту прав національних меншостей.

Прем'єр-міністр підтвердив, що днями повноважні офіційні представники прибудуть до Києва, щоб повідомити про позицію Канади і розпочати переговори.

ТОВАРИШУ Л. М. КРАВЧУКУ ПРЕЗИДЕНТУ УКРАЇНИ

Шановний товаришу Президенте!

З великим інтересом і повагою я стежив за процесом, який завершився у неділю знаменною політичною подією, в результаті якої українська нація зробила новий історичний вибір і народною волею Вам був наданий мандат, який поставив Вас на чолі долі свого народу.

У зв'язку з цим мені дуже приємно поздоровити Вас від імені уряду і народу Куби та передати мої найщиріші і найглибші почуття дружби, а також упевненості у тому, що ми й надалі будемо працювати в ім'я розвитку та зміцнення багатосторонніх і взаємовигідних стосунків між нашими державами і народами.

З братнім вітанням
ФІДЕЛЬ КАСТРО РУС,
Голова Державної Ради і Ради Міністрів Республіки Куба.

ЙОГО ПРЕВОСХОДИТЕЛЬСТВУ Л. М. КРАВЧУКУ, ПРЕЗИДЕНТУ УКРАЇНИ

Ваше превосходительство, прийміть мої щирі поздоровлення у зв'язку з обранням Вас першим Президентом України!

Надіюсь, що під вашим мудрим керівництвом Україна буде процвітати і співробітництво між Республікою Корея і Україною і надалі буде успішно розвиватися в інтересах наших народів.

Я хочу побажати вам міцного здоров'я і великих успіхів на вашій новій посаді.

Щиро ваш
Ро-МЬОН ГОН,
Надзвичайний і Повноважний посол Республіки Корея.

АФІНИ, 4 грудня. У питанні визнання незалежності України Греція займе спільну позицію з іншими країнами — членами європейського співтовариства, заявив сьогодні тут представник грецького МЗС.

Торкнувшись рішення Афін відкрити в Києві Генеральне консульство, представник МЗС повідомив, що група грецьких дипломатів невдовзі вирушить до столиці України для переговорів у цьому питанні.

ВАШИНГТОН, 4 грудня. Офіційний представник державного департаменту США сьогодні оголосила програму наступного візиту держсекретаря Джеймса Бейкера в Радянський Союз. Згідно з розповсюдженим 2 грудня повідомленням Білого дому, президент США попросив Дж. Бейкера зустрітися «пізніше в цьому місяці» у Москві і Києві з лідерами Росії, України і Центру для обговорення проблем, пов'язаних з перехідним до незалежності України періодом.

Держсекретар прибуде до Москви 15 грудня, де протягом 16 грудня у нього відбудеться кілька зустрічей, зазначила представник зовнішньополітичного відомства США. 17 грудня Дж. Бейкер перебуватиме в Києві, а потім — 18 грудня — відвідає Бєларусь. Цього ж дня державний секретар США вирушить у Брюссель, де візьме участь у зустрічах з міністрами країн ЄС і НАТО.

БОНН, 4 грудня. Після того як жителі України демократичним шляхом прийняли рішення про незалежність республіки, не можна відмовляти їй у визнанні з боку міжнародного співтовариства. Про це говориться в опублікованій сьогодні спільній заяві зовнішньополітичних експертів фракції ХДС/ХСС у Бундестагу Карла Ламерса і Крістіана Шмідта.

ПРАГА, 4 грудня. Чехо-Словаччина найближчим часом визнає незалежність України, залишається тільки вирішити технічні питання. Про це заявив заступник голови уряду, міністр закордонних справ ЧСФР Іржі Дінстбір.

БЕРН, 4 грудня. Департамент закордонних справ Швейцарії запропонує урядові визнати Україну як незалежну державу «як тільки буде вирішено ряд ще неясних політичних, економічних і воєнних проблем», говориться в розповсюдженій тут сьогодні заяві швейцарського зовнішньополітичного відомства.

Телеграфним рядком з Луцька

У СЕЙМІ ПОЛЬЩІ

відбулася зустріч голови Волинської обласної Ради народних депутатів В. Блаженчука з депутатами Сейму від східних прикордонних воєводств, які межують з Україною. Йшлося про поглиблення добросусідських відносин між Україною і Польщею, розширення товарообміну тощо. У підписаній угоді передбачено створення спільної бартерної контори, відкриття представництва Волинської області у Люблінському воєводстві.

ЦІЛЮЩІ РОСЛИНИ

60 тонн лікувальних трав щорічно заготовляє обласне об'єднання «Фармація», що на Волині. Вони переробляються при аптечному складі, де обладнано спеціальний цех. Цього року виготовлено 160 тисяч фасовок, на кожній з яких вказано назву сировини, спосіб приготування і вживання.

ДІТЯМ І ПРЕСТАРІЛИМ

Автопоїздом доставлено з німецького міста Бад-Зальцуфлен одяг, медикаменти та взуття — на півмільйона німецьких марок. Предмети гуманітарної допомоги буде розподілено між дітьми та престарілими.

КОЗАЦЬКА КРОВ

Тридцять юнаків-волинян відправилися служити в Національну Гвардію. У кожного — середня освіта, бездоганне здоров'я, зріст — не менше 175 сантиметрів, вік — 18—27 років. Усі вони служитимуть на рідній землі, захищатимуть інтереси незалежної України.

ГІМНАЗИСТИ НОВОЇ ХВИЛІ

У Луцькій середній школі № 14 відбулося посвячення у гімназисти. Після козацького маршу гімназистів привітав владика української автокефальної церкви Миколай. Висвячував їх отець Петро із Свято-Троїцького кафедрального собору.

ПРИЇЗДІТЬ НА КАВУ

Саме в нашому обласному центрі можна поласувати дефіцитною нині кавою, не менш рідкісними коньяком та сухими винами. І все це — у новому барі «Лучеськ».

Богдан БЕРЕКЕТА.

Відкритий лист Президентові

ЖЕБРАКИ УКРАЇНУ НЕ ЗБУДУЮТЬ

Вельмишановний пане Президенте! Звертаюся до Вас із настійною вимогою: одним з найперших своїх указів заборонити громадянам України в офіційних стосунках вживання слова «прошу». Більшовицький тоталітарний режим зробив усіх нас — від колгоспника і робітника до керівників республіки — прохачами. Селянин, працюючи на землі, просить голову колгоспу виписати зерна, соломи, сіна, м'яса; будівельник, споруджуючи місто, просить прийняти дитину в садочок, його ж поставити в чергу на житло, надати пенсію тощо. Голова колгоспу й директор заводу знімають шапку перед областю, область — перед Києвом. А Київ... Київ тепер, слава Богу, перестане падати навколішки перед Москвою.

Фундамент існування компартійної мафії — тотальний дефіцит. Це диявольськи хитра політика: на будь-якому щаблі ставити людину в принизливу позу прохача. І тримати у такий спосіб у жебрацькій покорі.

Жебраки, навіть високотитуловані, не можуть зробити державу вільною і щасливою. Це ж абсурд — просити за свої кровні гроші. Тож годі: на будь-якому службовому столі в Україні не повинно бути жодного папірця зі словом «прошу». Кожен громадянин України має право купити за власні кошти квартиру, місце для дитини в садочку, автомашину, путівку, ділянку для дачі, магазин, тваринницьку ферму, літак...

Ми не хочемо бути прохачами. Хочемо бути господарями. На своїй вільній, незалежній землі.

Від імені тих, хто не хоче бути жебраками,

Сергій МЕЛЬНИЧУК,
власний кореспондент «Голосу України».
Рівне.

Життя Рад

НЕ ПЛЮЙ У ВОДУ

Відомо, що якість води у Чорному морі дедалі погіршується. «Зелені» вважають, що немала вина в цьому місцевих портів, вантажопостачальників, пароплавств. Тільки в акваторії Одеської області, скажімо, щороку перевантажується близько 20 мільйонів тонн нафтопродуктів, 4 мільйони тонн карбаміду, 3 мільйони тонн аміаку, чимало інших вантажів, які, потрапляючи у воду, псують її.

З метою відшкодування втрат, що завдаються перевалкою та перевезенням екологічно шкідливих вантажів, для відновлення природних ресурсів Чорного моря Одеський облвиконком, а на його подання і обласна Рада визнали за необхідне ввести з 1 січня 1992 року стягнення спеціальної платні за погіршення якості морської води. Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень АНУ, розташований в Одесі, розробив нормативи такої платні та порядок її стягнення. Очікується не тільки надходження додаткових коштів до екологічного фонду, а, насамперед, поліпшення технологій зберігання, перевалки й транспортування тих вантажів, що можуть засмітити морську воду.

Одеська облрада вийшла з пропозицією до Кабінету міністрів України, сподіваючись, що уряд поширить ці заходи й на інші українські чорноморські порти, а також укладе відповідні угоди з іноземними країнами й суверенними державами колишнього Союзу, що прилягають до Чорного моря. Адже врятувати його можна тільки спільними зусиллями.

Георгій ВОРОТНЮК.
Одеса.

Усьо чотко!

Крок уперед на годину назад

Рада Міністрів Кримської АРСР прийняла постанову починати робочий день на всіх підприємствах, в організаціях і закладах на годину раніше. Люди, вкрай заморочені щорічним перестрибуванням часу то вперед, то назад, зовсім заплутались. У редакціях газет і на радіо лунають дзвінки із запитанням: у який бік переводити стрілку годинника зараз? Ні в який, кажуть їм. Годинник, мовляв, звіряйте за московським, а на роботу виходьте за кримським часом.

Особливо боляче нововведення позначилося на дітях. Тепер вони повинні вставати, коли ще темно, щоб встигнути до школи чи дитсадка на сьому годину ранку.

Євро-ІКС

Фоторепортаж

ЧАРКУ ЦВАКУ ЗА УДАЧУ

У столичному Будинку торгівлі, на Львівській площі, відкрилася виставка товарів та сільгосппродукції Угорщини. Тут представлено авторитетні фірми — Терімпекс (торгове акціонерне товариство, головний експортер м'ясної та рибної промисловості), АГКЕР (зовнішньоторговельне об'єднання, що спеціалізується на будівництві сховищ для продуктів, переробці фруктів, виробництві вин, безалкогольних напоїв, а також — цваків, абрикосових та всіляких інших).

Що таке цвак? Це — цвак! Сходіть на виставку — дізнаєтесь!

Сергій КОВАЛЬЧУК.
Фото автора.

Гримаси незалежності

ЦІНИ КУСАЮ[ТЬСЯ]

Страйкують газети незалежної Литви. Опісля численних розмов із журналістами я зустрівся з видавцем найпопулярнішого тут часопису «Республіка» Рітісом Тарайлою, щоб з'ясувати усі деталі. Рітіс — один з перших офіційних мільйонерів Литви, співвласник друкарні, десятків комп'ютерів та факсів.

— Я дуже радий привітати Україну з її незалежністю. Водночас хочу застерегти від помилок, яких уже припустилися демократи у нас. Одна з них — наступ на незалежну пресу, адже ми всі знаємо, що відсутність опозиції до добра не доведе. Тому ми вимагаємо виконувати Закон про пресу: зупинити процес націоналізації газет та журналів, а поліграфресурси поставити в ринкові умови. І ще. Ударила не лише по газетах, а й по всій нашій економіці постанова уряду Литви про акцизний податок. У нас сьогодні він сягає 25 відсотків, коли ж най-

більший сер...
ропи — в ...
11 відсотків ...
На цьому ...
бо Рітіс Т...
на зустріч ...
Ми з журна...
Становичем ...
газинах Віл...
саються, ос...
їжджих. М'...
102-108 ка...
са — 160 ...
редня ціна ...
бованці. Щ...
ни (по-туте...
ки») все зн...
Додам на...
тут у різн...
чутно різня...
коли прямо ...
ється м'ясо...
Звісно, ...
відвід ...
люди. ...
бізнесменів ...
якого сяга...
карбованців ...
алії ринку ...

Вікто...
спеціальн...
дент «Го...

Прецедент

ПОМЕР У Ч...

на одержання житла ще один ветеран-інвалід житлового кооперативу № 124. Заселення 64-квартирного будинку мало відбутися за титульним списком у березні 1991 року. Та строк здачі об'єкту переносився будівельниками з першого кварталу на другий, а потім з третього на четвертий. Нерви багатьох ветеранів, інвалідів праці, війни (а вони складають більшість членів кооперативу) уперше здали після павлівської шокової терапії — вартість їхніх квартир підвищилася мало не вдвічі. Протягом кількох місяців померли три члени кооперативу, двоє відмовилися від майбутнього новосілля, бо не мали чим платити. У складну ситуацію потрапили сім'ї загиблих воїнів, пенсіонерів, педагогів, лікарів.

Нового удару їм усім бу-

ло завдано ...
стрі... з к...
«Че... ...
ним, який ...
знервовані ...
лідам здат...
ні. Тепер ...
неможливо ...
ню ніяк не ...
— ...
мені ...
середньої ...
В. Пустов...
червня ту...
лець об ...
По секрет...
на особа ...
затягуван...
з нас хочу...
шкуру» — ...
нок за н...
року! Схо...
ми станем...
тар...

Сер...
Черніг...

Оказії

НЕ ПУСТИЛИ БАТЮШКУ

Секцію східних єдиноборств (карате, у-шу, дзю-до та інших) спробував створити для учнів Устинівської середньої школи місцевий священик отець Анатолій. Та підтримки у вчительського колективу ініціатива не знайшла. І шкільна рада її відхилила.

Відмовили батюшці не тому, що він не компетентний. Навпаки, у своєму мирському житті перед тим, як прийняти сан, отець Анатолій устиг чимало. Закінчив факультет фізвиховання Волгоградського педінституту, потім — аспірантуру. Для віддаленої Устинівки він — просто знахідка.

Однак шкільна рада вирі-

шила по...
що секці...
шить вих...
шокласни...
категорії ...
гролю за...
вважай, ...
щеник п...
втручати...
справу.
Жаль, ...
тинівчан...
секції в...
Брюс Лі...
же такі ...
вже мал...
у канад...
ди був ...
вважали...
світі.

Кірово...

Коротко

А ВІН І НИНІ ТА...

Вінницький орган занесено до списку ... Втім, місцеві власті не зважили на це, пе... кий костьол, де містився орган, представ... мада УПЦ). А за кілька місяців «громад... (вартістю 500 тисяч доларів) і вивезла на ... вільної авіації. Ні голодування, ні звернен... ськості — нічого не допомогло. Вінничани ... сяч підписів з вимогою відкликати з Вер... го депутата України, колишнього митр... (О. Савіна) — одного з винуватців вандалі...

Вале...

Президентові

...НУ НЕ ЗБУДУЮТЬ

Жебраки, навіть високотитуловані, не можуть зробити державу вільною і щасливою. Це ж абсурд — просити за свої кровні гроші. Тож годі: на будь-якому службовому столі в Україні не повинно бути жодного папірця зі словом «прошу». Кожен громадянин України має право купити за власні кошти квартиру, місце для дитини в садочку, автомашину, путівку, ділянку для дачі, магазин, тваринницьку ферму, літак...

Ми не хочемо бути прохачами. Хочемо бути господарями. На своїй вільній, незалежній землі.

Від імені тих, хто не хоче бути жебраками,

Сергій МЕЛЬНИЧУК,
власний кореспондент «Голосу України».
Рівне.

Грimаси незалежності

ЦІНИ КУСАЮТЬСЯ

Страйкують газети незалежної Литви. Опісля численних розмов із журналістами я зустрівся з видавцем найпопулярнішого тут часопису «Республіка» Рітісом Тарайлою, щоб з'ясувати усі деталі. Рітіс — один з перших офіційних мільйонерів Литви, співвласник друкарні, десятків комп'ютерів та факсів.

— Я дуже радий привітати Україну з її незалежністю. Водночас хочу застерегти від помилок, яких уже припустилися демократи у нас. Одна з них — наступ на незалежну пресу, адже ми всі знаємо, що відсутність опозиції до добра не доведе. Тому ми вимагаємо виконувати Закон про пресу: зупинити процес націоналізації газет та журналів, а поліграфресурси поставити в ринкові умови. І ще. Ударила не лише по газетах, а й по всій нашій економіці постанова уряду Литви про акцизний податок. У нас сьогодні він сягає 25 відсотків, коли ж найбільший серед держав Європи — в Ірландії — лише 11 відсотків.

На цьому ми розсталися, бо Рітіс Тарайла поспішав на зустріч із страйкуючими. Ми з журналістом Миколою Становичем пройшли по магазинах Вільнюса. Ціни кусаються, особливо для приїжджих. М'ясо в магазині — 102-108 карбованців, ковбаса — 160 карбованців. Середня ціна на хліб — 2 карбованці. Щоправда, за талони (по-тутешньому «вагнорки») все значно дешевше.

Додам наостанок, що ціни тут у різних магазинах відчутно різняться. Особливо, коли прямо у фермерів купується м'ясо, молоко, овочі. Звісно, такі магазини можуть відвідати тільки заможні люди. Скажімо, як один з бізнесменів, оборот фірми якого сягає 30 мільйонів карбованців. Що ж, такі реалії ринку і незалежності!

Віктор КОСАРЧУК,
спеціальний кореспондент «Голосу України».

Прецедент

ПОМЕР У ЧЕРЗІ

...на одержання житла ще один ветеран-інвалід житлового кооперативу № 124. Заселення 64-квартирного будинку мало відбутися за титульним списком у березні 1991 року. Та строк здачі об'єкту переносився будівельниками з першого кварталу на другий, а потім з третього на четвертий. Нерви багатьох ветеранів, інвалідів праці, війни (а вони складають більшість членів кооперативу) уперше здали після павлівської шокової терапії — вартість їхніх квартир підвищилася мало не вдвічі. Протягом кількох місяців померли три члени кооперативу, двоє відмовилися від майбутнього новосілля, бо не мали чим платити. У складну ситуацію потрапили сім'ї загиблих воїнів, пенсіонерів, педагогів, лікарів.

Нового удару їм усім було завдано днями під час зустрічі з керуючим трестом «Чер...промбуд» А...расним, який напередодні обіцяв знервованим ветеранам, інвалідам здати будинок у грудні. Тепер він заявив, що це неможливо, мовляв, котельню ніяк не завершать.

— ...казав мені ...тель Чер...ської середньої школи № 12 В. Пустовійт. — З початку червня тут будівельники палець об палець не вдарили. По секрету одна відповідальна особа тресту сказала, що затягування не випадкове — з нас хочуть «здерти ще одну шкуру» — провести розрахунок за новими цінами 1992 року! Схоже, незабаром усі ми станемо в чергу на цвинтар...

Сергій ПАВЛЕНКО.
Чернігів.

Оказії

НЕ ПУСТИЛИ БАТЮШКУ НА ТРЕНЕРА

Секцію східних єдиноборств (карате, у-шу, дзю-до та інших) спробував створити для учнів Устинівської середньої школи місцевий священик отець Анатолій. Та підтримки у вчительського колективу ініціатива не знайшла. І шкільна рада її відхилила.

Відмовили батюшці не тому, що він не компетентний. Навпаки, у своєму мирському житті перед тим, як прийняти сан, отець Анатолій устиг чимало. Закінчив факультет фізвиховання Волгоградського педінституту, потім — аспірантуру. Для віддаленої Устинівки він — просто знахідка.

Однак шкільна рада вирішила по-своєму, вважаючи, що секція навряд чи поліпшить виховну роботу із старшокласниками, особливо із категорії «важких». Та й контролю за тими заняттями, вважай, ніякого, адже священик поставив вимогу не втручатися у тренерську справу.

Жаль, звичайно, юних устинівчан, можливо, із цієї секції вийшов би майбутній Брюс Лі чи Чак Норріс. Адже такі прецеденти у спорті вже мали місце. Он тренером у канадської хокейної команди був священик, і нічого, вважалися найсильнішими в світі.

Микола ВОЛОК.
Кіровоградська область.

Коротко

А ВІН І НИНІ ТАМ

Вінницький орган занесено до списку кращих органів світу. Втім, місцеві власті не зважили на це, передавши Домініканський костьол, де міститься орган, представникам РПЦ (нині громада УПЦ). А за кілька місяців «громада» демонтувала орган (вартістю 500 тисяч доларів) і вивезла на територію заводу цивільної авіації. Ні голодування, ні звернення до світової громадськості — нічого не допомогло. Вінничани зібрали понад 10 тисяч підписів з вимогою відкликати з Верховної Ради народного депутата України, колишнього митрополита Агафангела (О. Савіна) — одного з винуватців вандалізму.

Валерій ЛАЗАРЕНКО.

...ОДУ

...гічних дос... розташований ... нормативи ... порядок її ...ується не ...ння додатко... екологічного ...перед, поліп... зберігання, ...спортування ... можуть за... воду.

...да вийшла з ... Кабінету мі... сподіваю... ...рить ці за... українські ...рти, а також ... угоди з ...тами й су... ...ржавами ко... що приля... ...моря. Ад... ...ього можна ...усиллями.

...РОТНЮК.

Усьо чотко!

Крок уперед на годину назад

Рада Міністрів Кримської АРСР прийняла постанову починати робочий день на всіх підприємствах, в організаціях і закладах на годину раніше. Люди, вкрай заморочені щорічним перестрибуванням часу то вперед, то назад, зовсім заплуталися. У редакціях газет і на радіо лунають дзвінки із запитанням: у який бік переводити стрілку годинника зараз? Ні в який, кажуть їм. Годинник, мовляв, звіряйте за московським, а на роботу виходьте за кримським часом.

Особливо боляче нововведення позначилося на дітях. Тепер вони повинні вставати, коли ще темно, щоб встигнути до школи чи дитсадка на сьому годину ранку.

Євро-ІКС

...ЦВАКУ ЗА УДАЧУ

У столичному Будинку торгівлі, на Львівській площі, відкрилася виставка товарів та сільгосппродукції Угорщини. Тут представлено авторитетні фірми — Терімпекс (торгове акціонерне товариство, головний експортер м'ясної та рибної промисловості), АГКЕР (зовнішньоторговельне об'єднання, що спеціалізується на будівництві сховищ для продуктів, переробці фруктів, виробництві вин, безалкогольних напоїв, а також — цваків, абрикосових та всіляких інших).

Що таке цвак? Це — цвак! Сходіть на виставку — дізнаєтесь!

Сергій КОВАЛЬЧУК.
Фото автора.

«ФУТБОЛЕРИ» ЛЮДСЬКИХ ДУШ...

Бюрократи...

У приміщенні УВІРу критий лаком паркет, дерев'яні панелі, просторі приміщення. Походжають пихаті юні леді, які не завдають собі клопоту відповідями на запитання відвідувачів. Багато тут усяких ходить... Жодної інформації для відвідувачів немає на абсолютно голих стінах.

Старшина РОГОВИЙ Микола Хомич теж не відповідає на запитання. Посвідчення кореспондента «Голосу України» не справило на нього враження: таємницю місцезнаходження кабінету начальника УВІРу Д. КОМАРА вартовий не розкрив. Шкода... Зрештою, кабінет відшукала, але — замкнений. Тож і не вдалося дізнатися, чому не виконується ані постанова Кабінету міністрів України № 85, яка передбачає термінове оформлення документів для приватного виїзду за кордон за 100-відсоткову доплату, ані постанова № 247 — про оформлення службових паспортів місцевими ВВІРами...

Заступник начальника відділу УВІРу Володимир Пасічник, який цього дня вів прийом громадян, зміг пояснити лише, що у працівників відомства просто не має змоги виконувати ці постанови. «Звичайно, якщо щось термінове, наприклад, як у даному випадку — хвора дитина, то ми намагаємося у першу чергу все зробити...». Ось який вигляд має це «намагаємось»:

— **20 жовтня** Н. Адиліна здає документи на виїзд. (Нагадаю, паспорти Надії Антонівни та її чоловіка вже готові й зберігаються в УВІРі). Вірніше, тільки один паспорт, бо другий — чоловіка, під час зберігання загадково зник.

— **26 жовтня** — прийом у заступника начальника республіканського управління Є. Якобчука. Надія Антонівна каже, що він — єдина людина у цій системі, яка ще не втратила порядності і чуйності. Інші... Зрештою, робіть висновки.

— **12 листопада** — прийом у міському УВІРі. Інспектор Казарцев відправляє у Дарницький районний ВВІР до інспектора Л. Михайлової.

— **13 листопада** — інспектор Михайлова відправляє до міського УВІРу, бо у районному паспортів немає.

— **16 листопада** — інспектор міського УВІРу Василенко пише на заяві Н. Адиліної резолюцію з вимогою негайно розібратися. Він обурений «футболом». Згодом у Надії Антонівни заяву з резолюцією забирають. «Хоч би йому (Василенку) догану через мене не дали», — переживає розчулена жінка.

— **19 листопада** — Л. Михайлова обіцяє направити людину у міський УВІР, щоб розшукати документи.

— **21 листопада** Н. Адиліна знову звертається до Л. Михайлової, оскільки ніякої людини у міському УВІРі так і не було, ніхто не розбирався.

— **26 листопада** — начальник республіканського УВІРу Шепель обіцяє зателефонувати до міського з проханням допомогти.

— **27 листопада** — начальник міського УВІРу Д. Комар виган... нівну з кабі... хто не телеф...

— **28 ли...** пель обіцяє ... вити людину ... УВІРу спец... гляду цієї спр...

— **4 груд...** дією Антонів... зустрічаємося... вання» місько... дини немає, ... пель відбув ... Коло замкну... присутності ... ну знову пере... районного В... ляли ввічлив... вали на як... Як завжди. Т... ло вийти з в... за свідчення... одразу змінив...

Гра триває... може нічого ... кий організм... їжу. Все ви... неперетравлен... ний...

Люди у п... чувають... мо... вам не вдаст... ти — вони н... ни — це пра... які, до речі, ... плату з нашк... плюють на на... хою» може ст... важають чин... ки нас з вами... яка безпосер... кошти на утр... — Кабінет м... ни, нехтуюч... новами.

До районно... з Надією Ант... разом. Рапто... рилкові поща...

Катерина В...

ЬСЯ

держав Єв-
ндії — лише

и розсталися,
йла поспішав
страйкуючими.
том Миколою
ойшли по ма-
са. Ціни ку-
иво для при-
в. магазині —
ванців, ковба-
бованців. Се-
хліб — 2 кар-
авда, за тало-
му «вагнор-
дешевше.
нок, що ціни
агазинах від-
. Особливо
ермерів купу-
олоко, овочі.
азини можуть
ьки можні
, як один з
орот фірми
0 мільйонів
о ж, такі ре-
залежності!

КОСАРЧУК,
кореспон-
Україна».

РЗІ

ми під час зу-
чим трестом
уд» А рас-
редодні обіцяв
теранам, інва-
динок у груд-
аявив, що це
вляв, котель-
ршать.
ак, казав
Чер ської
коли № 12
— З початку
івельники па-
не вдарили.
а відповідаль-
сказала, що
випадкове —
дерти ще одну
вести розраху-
цінами 1992
незабаром усі
ергу на цвин-

АВЛЕНКО.

ТРЕНЕРА

у, вважаючи,
ряд чи поліп-
оботу із стар-
особливо із
их». Та й кон-
заняттями,
о, адже свя-
вимогу не
тренерську

йно, юних ус-
кливо, із цієї
би майбутній
Норріс. Ад-
енти у спорті
Он тренером
кейної коман-
ик, і нічого,
сильнішими в

ла ВОЛОК.
ка область.

органів світу.
Домініканськ-
ПЦ (нині гро-
нтувала орган
ію заводу ци-
ітової громад-
понад 10 ти-
Ради народно-
Агафангела

ЗАРЕНКО.

«ФУТБОЛЕРИ» ЛЮДСЬКИХ ДУШ

— Бюрократична хроніка

У приміщенні УВІРу критий лаком паркет, дерев'яні панелі, просторі приміщення. Походжають пихаті юні леді, які не завдають собі клопоту відповідями на запитання відвідувачів. Багато тут усяких ходить... Жодної інформації для відвідувачів немає на абсолютно голих стінах.

Старшина РОГОВИЙ Микола Хомич теж не відповідає на запитання. Посвідчення кореспондента «Голосу України» не справило на нього враження: таємницю місцезнаходження кабінету начальника УВІРу Д. КОМАРА вартовий не розкрив. Шкода... Зрештою, кабінет відшукала, але — замкнений. Тож і не вдалося дізнатися, чому не виконується ані постанова Кабінету міністрів України № 85, яка передбачає термінове оформлення документів для приватного виїзду за кордон за 100-відсоткову доплату, ані постанова № 247 — про оформлення службових паспортів місцевими ВВІРами...

Заступник начальника відділу УВІРу Володимир Пасічник, який цього дня вів прийом громадян, зміг пояснити лише, що у працівників відомства просто не має змоги виконувати ці постанови. «Звичайно, якщо щось термінове, наприклад, як у даному випадку — хвора дитина, то ми намагаємося у першу чергу все зробити...». Ось який вигляд має це «намагаємось»:

— **20 жовтня** Н. Адиліна здає документи на виїзд. (Нагадаю, паспорти Надії Антонівни та її чоловіка вже готові й зберігаються в УВІРі). Вірніше, тільки один паспорт, бо другий — чоловіка, під час зберігання загадково зник.

— **26 жовтня** — прийом у заступника начальника республіканського управління Є. Якобчука. Надія Антонівна каже, що він — єдина людина у цій системі, яка ще не втратила порядності і чуйності. Інші... Зрештою, робіть висновки.

— **12 листопада** — прийом у міському УВІРі. Інспектор Казарцев відправляє у Дарницький районний ВВІР до інспектора Л. Михайлової.

— **13 листопада** — інспектор Михайлова відправляє до міського УВІРу, бо у районному паспортів немає.

— **16 листопада** — інспектор міського УВІРу Василенко пише на заяві Н. Адиліної резолюцію з вимогою негайно розібратися. Він обурений «футболом». Згодом у Надії Антонівни заяву з резолюцією забирають. «Хоч би йому (Василенку) догану через мене не дали», — переживає розчулена жінка.

— **19 листопада** — Л. Михайлова обіцяє направити людину у міський УВІР, щоб розшукати документи.

— **21 листопада** Н. Адиліна знову звертається до Л. Михайлової, оскільки ніякої людини у міському УВІРі так і не було, ніхто не розбирався.

— **26 листопада** — начальник республіканського УВІРу Шепель обіцяє зателефонувати до міського з проханням допомогти.

— **27 листопада** — начальник міського УВІРу Д. Комар виганяє Надію Антонівну з кабінету: «Мені ніхто не телефонував!»

— **28 листопада** — Шепель обіцяє 3 грудня направити людину до міського УВІРу спеціально для розгляду цієї справи.

— **4 грудня** — ми з Надією Антонівною випадково зустрічаємося у «залі очікування» міського УВІРу. Людини немає, а сам пан Шепель відбув у відрядження. Коло замкнулося. У моїй присутності Надію Антонівну знову переадресували до районного ВВІРу. Розмовляли ввічливо. Все записували на якихось папірцях. Як завжди. Та варто мені було вийти з кімнати, як тон, за свідченням Н. Адиліної, одразу змінився...

Гра триває. А Кирилко не може нічого їсти — маленький організм не засвоює їжу. Все виходить з нього неперетравленим. Біль страшний...

Люди у приймальні співчувають... мені. «Все одно вам не вдасться нічого вдіяти — вони непробивні». Вони — це працівники УВІРу, які, до речі, отримують зарплату з наших кишень. І плюють на нас. Єдиною «втіхою» може стати те, що зневажають чиновники не тільки нас з вами, а й установу, яка безпосередньо виділяє кошти на утримання УВІРу — Кабінет міністрів України, нехтуючи його постановами.

До районного ВВІРу ми з Надією Антонівною підемо разом. Раптом усе-таки Кирилкові пощастить...

Катерина ВОРОНЕНКО.

Телеграфним рядком з Донецька

ПОЖИВЕМО ЗА ЗІРКАМИ

Таку можливість надає школа астрологів, створена в Донецькому планетарії. Слухачі вивчають взаємодію людини й космосу, розгадують космограми та гороскопи. Заняття веде учениця відомого астролога П. Глоби — В. Шелепова.

ДІВЧАТА ЗАЛИШАЮТЬСЯ ВДОМА

Не поїдуть у місто дівчата із села Сергіївка, що в Красноармійському районі. Місцевий колгосп «Перемога» разом із швейною фабрикою райцентру відкрили в господарстві спільне підприємство. Такі ж цехи вже працюють у сусідніх селах.

ХТО СКІЛЬКИ ЗМІГ

Селищні комітети Калінінського району Горлівки зробили перші грошові внески на особисті рахунки 15 дітей-сиріт. Люди зібрали дітям 3 тисячі карбованців.

«ГОРИМО!»

Понад 20 тисяч карбованців — така ціна недавньої пожежі на Донецькому бавовняному комбінаті. Протягом року тут примудрилися горіти вдруге. Почалося слідство.

ПРОСВІТИТЕЛЬ, ДРУГ ШЕВЧЕНКА

Феоктист Хартахай, відомий грецький просвітитель, близький друг Т. Шевченка, 115 років тому відкрив у Маріуполі першу міську гімназію. Він був і її першим директором. Цю подію урочисто відзначила громадськість міста.

Юрій ДОЦЕНКО.

Прем'єра

«БРЕХНЯ»

Цю п'єсу В. Винниченка повернув на галицьку сцену Львівський театр імені Заньковецької якраз напередодні референдуму. Що ж, Винниченко — авторитетний співрозмовник, якщо йдеться про незалежність. Втім, п'єса — не про політику, а про любов, про руйнівні й фатальні пристрасті. Це вже, до речі, друга п'єса нашого знаменитого драматурга, поставлена тут останнім часом. Першою була «Чорна пантера і білий ведмідь». У виставі зайняті народні артисти України О. Гринько, І. Бернацький, Л. Кадирова, заслужені артисти Б. Антків, Л. Каганова, К. Хом'як, Я. Юхницький, актори Г. Довидова, В. Яковенко та інші. Спектакль поставила заслужений діяч мистецтв України А. Бабенко, художник — Л. Боярська.

Майя ГАРБУЗЮК.
Львів.

Реалії

ЗАПРОШУЮТЬ ОКСАНОК У СЛУЖНИЦІ ДО ЛІВАНОК

Російсько-ліванська фірма «Огарит», розташована у Дніпропетровську, запрошує дівчат і жінок прислужницями у ліванські родини. Директор фірми Омар Харфуш не приховує, що попит на працьовиту прислугу, яка б готувала їжу, прибирала помешкання, прала білизну та опікувалася дітьми, великий.

Раніше ліванські заможні сім'ї користувалися послугами африканок та філіппінок, але тепер вони віддають перевагу радянським служницям, бо останні цивілізовані майже на європейський кшталт.

Конкурс пройти важко, виїхало поки що лише шість дівчат, ще семеро — «на підході». Добирають служниць господині, а вони не хочуть мати у хаті «конкурентку», тому молодим та вродливим ліванське сонце «не світить».

Микола НЕЧИПОРЕНКО.
Дніпропетровськ.

ПОГОДА

5—7 грудня на Україні передбачається часом невеликий сніг, слабка хуртовина, сьогодні у південно-східній частині республіки помірні опади, на дорогах України ожеледиця. Вітер північно-західний з переходом на північно-східний, 7—12, 6 грудня у Карпатах пориви 15—20, подекуди 24 метри на секунду. Зниження температури на більшій частині республіки вдень до 3—9, вночі до 9—15, у Карпатах до 20 градусів морозу, у південних областях 6 грудня вдень близько 0, 7 грудня вночі 5—10, вдень 1—6 градусів морозу.

По Київській області сьогодні вдень часом невеликий сніг, слабка хуртовина. Вітер північно-західний, 7—12 метрів на секунду. Температура 3—8 градусів морозу.

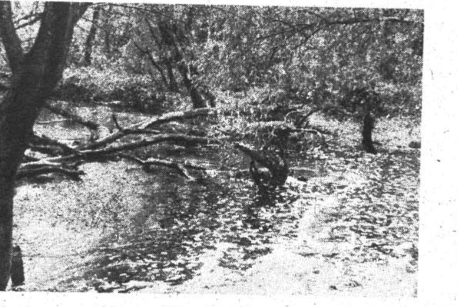

Фото Леоніда ПІДЛУЖНОГО.

Чергова по випуску номера Катерина ВОРОНЕНКО.
Тел. 446-61-13.

Іван ПЛЮЩ: «ПРАЦЯ НА СЕБЕ ЗАВЖДИ В РАДІСТЬ,

Івана Степановича Плюща — новообраного Голову Верховної Ради України, певно, представляти не треба. Всі його бачать на екрані. І з цікавістю спостерігають, як завдяки природному розуму, спокою, зваженості, доброзичливості, а інколи й добрій селянській хитрості йому не раз і не два вдавалося не тільки гасити спалахи пристрастей, а й виводити парламент з критичних ситуацій, що складалися. Він послідовно, можна сказати, вперто проводив ідею незалежності України, і в тому, що сьогодні ми вийшли на новий шлях розвитку, є немалий внесок колишнього першого заступника Голови українського парламенту.

— Іване Степановичу, ви, як ніхто інший, прекрасно знаєте, що проголошення незалежності України, підтвердження цього Акта всім народом — це ще не справжня незалежність. **Попереду — довга і виснажлива робота. Чим раніше ми позбудемось ейфорії, викликаної перемогою, чим швидше проаналізуємо причини невдач і бід, що переслідують український народ, займемось ділом, тим буде краще. Отож коли кинути погляд на нинішнє наше суспільство, на його невеселе становище, то що найбільше непокоїть вас сьогодні? Чого б ви хотіли найскоріше позбутися?**

— Ідея рівності, сама по собі добра й гуманна, в тому тлумаченні і конкретній її реалізації в нашій країні призвела до деградації суспільства. Ми витравили в людських душах почуття господаря. Ми настійливо всіма засобами втовкмачували широкій масі населення, що його благополуччя залежить не від особистих здібностей кожного, таланту, вміння, працьовитості, а від того, хто керуватиме і як поведе справу.

Ми організували масу бюрократичних структур, різних приймальних заяв і скарг, розгортали критику й самокритику, щоб запорошити очі людям, навіяти туман, у якому неможливо розгледіти істину. І ось цією ідеологією, незграбними діями, теорією і практикою спочатку відокремили людину від засобів виробництва, а потім відучили ставитися до землі чи верстата як до свого власного.

Наше виняткове право — бути господарем у всьому, що нас оточує, будувати своє життя. Тільки народ України, і більше ніхто, повинен визначати своє майбутнє. Прийнявши Декларацію і заявивши про своє самовизначення, ми відразу відчули занепокоєння окремих політичних кіл, які розцінили цю заяву як посягання на щось єдине і неподільне. Розгорнулося неприховане цькування парламенту і керівників України. У липні минулого року ми прийняли Декларацію про державний суверенітет, а в серпні М. Горбачов поспішив сповістити про створення нового договору. Ще тоді я заявив, що вважаю передчасним говорити про новий Союзний договір, бо ні до чого доброго він не приведе.

— **Тоді всі носилися з ідеєю нової федерації.**

— Бачите, оновлена федерація чи не оновлена — якою б вона не була, в своїй основі не передбачає суверенності народів. А незалежність така річ: вона або є, або її немає. Думаю, що намагання Москви всіма силами втягнути нас у новий союз стало тією іскрою, що зумовила чималу конфронтацію в нашому парламенті. Значна частина депутатів прагнула будь-що втягнути нас у кабалу Союзу. Коли Президія Верховної Ради після обговорення в комісіях і групах вперше заявила, що ми виходимо з концепції побудови нового союзу як союзу співдружності суверенних держав, то на трибуну пішли саме номенклатурні діячі, які зауважили, що варіант Президії — це литовський варіант. І вони не помилилися, бо Литва першою стала на шлях незалежності і швидше стабілізує своє виробництво, а її жителі, пройшовши важкий період, вирівняють ситуацію і житимуть так, як належить.

— **А чи може бути навіть теоретично такий союз, який би вдовольняв усі республіки? Адже такі великі відмінності і в їх економічному розвитку, і в політичному, не кажучи вже про психологічні особливості. А ще коли додати релігійні...**

— Якщо мислити абстрактно, то перш за все треба вирішити, що ми вкладаємо в поняття «Союз». Якщо мова про відносини між державами, то вже давно існують світові союзи.

Союз можливий лише тоді, коли він вигідний для всіх. Він не повинен мати якихось стрижневих, вертикальних структур і органів. Якщо тільки з'являються структури, що наділені певними функціями, то це вже не союз, а демократичний централізм у найгіршому його вияві. Нам потрібні співпраця, співтовариство, співдружність. Можна, зрештою, назвати такі утворення й союзами, але дане слово викликає оскому, дратує людей.

— **Ви виклали філософію бачення складних процесів, що відбуваються в нашому суспільстві, розгорнуту картину нашого руху, показали причини наших прорахунків. Серед них особливо болісний — незадовільне продовольче забезпечення нашого народу. А це ж найперший обов'язок будь-якої влади, будь-якого суспільства. Чому ми тупцюємо на місці, чому дивуємо світ, коли, маючи такі землі, таке багатство, не можемо нагодувати людей? Що тут повинна зробити, причому спішно, наша Верховна Рада?**

— Ви піднімаєте такий пласт питань, в які не просто отак відразу внести повну ясність. Але я справді вважаю, що це корінне питання життя суспільства. Думав, будучи головою колгоспу, а згодом головою облвиконкому, та й тепер думаю: чому впродовж століть не може Україна розв'язати ці проблеми? Якби Україна була багатою, а її народ щасливим до 1917 року, легше було б докопатися до істинних причин. Але, на жаль, і до революції наш народ жив не краще. І коли ми знайомимося з більш-менш об'єктивною історією України, то бачимо, що нам було важко і складно в усі віки. А нещасливим український народ був тому, що ніколи не мав волі, а говорячи мовою економістів, завжди був відмежований від засобів виробництва — в якій би суспільно-економічній формації не перебував.

Коли сьогодні в Україні не вистачає продуктів харчування і в той же час їх надлишок є в Угорщині, Німеччині, Чехо-Словаччині, навіть у Польщі, неодмінно виникає запитання: чому так сталося? Або люди не вміють, не хочуть працювати, або їм хтось заважає.

Цього року я спостерігав, як живуть українці в Америці й Канаді. В одному з міст дивився самодіяльний спектакль, в якому йшлося про те, як сто років тому на дикому в той час березі Атлантичного океану висаджувалися перші наші поселенці з маленькими дітками й порожніми кишенями. Вони почали освоювати цю землю, як кажуть, з нуля і поступово відродили її, перетворили в райські куточки. Канада, територія якої в п'ятнадцять разів більша за Україну, а населення вдвічі менше, зуміла забезпечити усім, хто там живе, справді заможне життя і рівні можливості. Не кажу вже про рівень техніки, обслуговування.

Я мав зустрічі з бізнесменами українського походження. Це такі ж люди, як і ми, але вміють краще працювати й жити. І мені пригадалася рідна Чернігівщина, де було понад 400 сіл без доріг з твердим покриттям, не кажучи вже про розбиті телефони, відсутність гарячої води й інших необхідних для життя атрибутів. Чому наші люди тисячі років прожили на своїй землі і досі не піднялися до вершин світової цивілізації, у переддень XXI століття місять ногами грязюку, не можуть після роботи прийняти гарячу ванну? А тому, що упродовж віків український народ ніколи не був господарем на своїй території. Ми завжди були відокремлені від результатів своєї праці. Є така народна мудрість: праця на себе завжди в радість, праця на когось — завжди тягар. Пригадуєте лозунги, якими ми були скрізь обвішані? І про бережливість, і про господарське ставлення до народного добра, і про економність? Вони були правильними, але не спрацьовували, тому що людина не працювала на себе. Інтересу до праці не було, а примус не може бути вічним стимулом.

Добре живеться тоді, коли людина може купити на свої гроші оте розмаїття товарів, яке ми бачимо у вітринах західних магазинів. Це справжній стимул. Так само й розкішна квартира, дача, автомобіль спонукають людину працювати.

— **Ну, з дачами у нас хоч якось влаштовується. А ось із товарами... Та й із землею ніяк не проясниться.**

— Все треба починати з землі. Люди впродовж віків проливали за неї кров, прагнули одержати її і трудитися на ній. Нині бачимо, що цей основний засіб виробництва нікого не цікавить. На наших очах вона зубожіє, заростає бур'янами, гине. І все від того, що довгі роки вона нічия.

Хочу провести ще одну паралель. При майже однаковому населенні України і Франції там сільськогосподарських угідь 34 мільйони гектарів, у нас — 42 мільйони. А тепер візьмімо орну землю, ту, що в обробітку. Франції обробляється 17,5 мільйона гектарів землі, тобто половина всієї. У нас — 32,9 мільйона гектарів. Як же так виходить, що 17 мільйонів гектарів землі годує у Франції 56 мільйонів чоловік і вони ще й іншим допомагають. А ми 33 мільйонами не можемо себе прогодувати? Що ж це тоді за спосіб виробництва? Сьогодні бідкаємося: чому не зібрані буряки, чому приорюється кукурудза? А тому, що все це не моє. Якби було моїм, я садив би чи сіяв стільки, скільки зберу. На решті землі хай краще росте трава для худоби. Крім того, порахуйте, які потрібні ресурси, щоб обробити не 17 мільйонів гектарів, а 32. Скільки це треба тракторів, пального, сівалок і всякої іншої всячини.

Є такий спосіб обрахунку сільськогосподарського виробництва: все, що там виробляється, переводиться в умовне зерно. Щоб виробити одиницю умовного зерна, у США витрачають 43 кілограми пального, у Франції — 30 кілограмів, у Радянському Союзі — 214 кілограмів! А перевести це в абсолютні цифри — називати їх страшно. Уявіть, скільки за рахунок цього можна зберегти пального, знизити затратність, що могло б привести до зниження цін на продукти харчування.

ИНТЕРВЬЮ И. СИЛАЕВА

Газета «Фигаро» поместила интервью И. Силаева. По мнению И. Силаева, радикальные и резкие заявления, которые сейчас делают украинские политики, объясняются прежде всего предвыборной борьбой. Можно надеяться, сказал он, что как только выборы пройдут, на Украине появится Президент, который будет проводить более реалистичную и логичную политику. В случае же, если Украина решит полностью порвать связи с Союзом, мы будем строить с ней отношения как с любым иностранным государством. Украина понесет огромные потери, если она решит изолировать от своего окружения.

Крайне опасным, по его оценке, является вопрос о границах. Для того, чтобы установить государственные границы, надо вернуться к прошлому, к тому или иному договору, к тому или иному периоду истории. Возникнут трагические конфликты. Естественно, что мы поставим вопрос о Крыме в случае, если Украина в одностороннем порядке провозгласит себя независимым государством.

Для того, чтобы избежать этой угрозы, отметил И. Силаев, Украина не должна покидать Союз. Провозглашение независимости не обязательно означает выход из Союза. Нельзя исключать социального взрыва, если нам не удастся заключить новые межреспубликанские соглашения о снабжении, однако я не думаю, что Союз рухнет. Ни одна из республик не сможет обойтись без общих структур. Проблема заключается в том, что наш комитет воспринимается как центральная структура, а, следовательно, представляющая угрозу. Для того, чтобы избежать этой «психологической блокировки», было бы весьма полезно покинуть Москву и перенести штаб-квартиру МЭК в другой город, скажем, в Минск или Алма-Ату.

ТАРС.

ЗНАЙОМІ МОТИВИ

Друкуючи інтерв'ю Івана Силаєва, газета «Фігаро», мабуть, повинна була б відзначити, що із заявами подібного змісту вже виступали керівники Росії. До речі, після однієї з таких заяв щодо територіальних претензій, на Україні побувала представницька делегація на чолі з віце-президентом Росії О. Руцьким. Справа завершилась прийняттям спільного комюніке.

Як бачимо, тема не вичерпана. Тепер уже на союзному рівні йдеться про збереження України в колишньому Союзі. Однак, які підстави є для того, щоб бачити Україну в Союзі після всенародного референдуму? Навіть попередні дані говорять про те, що за незалежність України проголосувало близько 90 відсотків виборців. Звісно, І. Силаєв, даючи інтерв'ю «Фігаро», не знав про ці результати. Але мистецтво політика і полягає в тому, щоб передбачати ситуацію. Йдучи від того, що Союз «не рухнет», Силаєв все ж таки наголосив, що жодна з республік не зможе обійтися без спільних структур. Можливо, це і так. Однак незалежна Україна, спираючись на міжреспубліканські економічні угоди, скоріше згодна розбудовувати саме їх, а не йти у фарватері будь-яких центральних структур, навіть якщо за бажанням Силаєва ці структури покинуть Москву. Психологічне блокування, про яке йшлося в інтерв'ю, не що інше, як фундаментальне небажання України знову опинитися в будь-якому політичному чи економічному ярмі.

Леонід САМОЙЛЕНКО.

...ПРАЦЯ НА КОГОСЬ — ЗАВЖДИ ТЯГАР»

Таких прикладів можна навести безліч. Чому ми маємо великі за розміром телевізори, іншу побутову техніку? Знову ж таки тому, що вони нічиї. Усі працюють тільки для того, щоб заробляти зарплату.

Але давайте повернемося до аналізу нашого господарювання на селі. В 1953 році, вивчаючи досвід інших країн, ми взялися за розвиток підсобних господарств. Скасували податки на дерева, на худобу. І результат не забарився. За п'ять років поголів'я худоби і виробництво продукції тваринництва зросли вдвічі. Однак Микита Сергійович, побувавши в Америці і вивчивши систему забезпечення людей продуктами, заходився доганяти й переганяти Америку. Економісти підказали: щоб догнати Америку по споживанню м'яса, необхідно ще вдвічі збільшити поголів'я. Вирішили: для реалізації цього завдання дати не п'ять, а сім років. Звідси з'явилася семирічка. Але тут чекала пастка. Хрущов за рубежем побачив, що там немає присадибних ділянок і, вважаючи нашу практику старою, взявся за їх ліквідацію. Переорювалися городи, худобу почали відбирати і здавати на ферми. Люди буквально плакали, щоб у них не забирали землю й худобу. І почалася політика витравлювання в селянина почуття господаря. У 1963 році ми почали їсти гороховий хліб, наступного року ледь не ввели на нього картки. І Хрущов злетів зі свого поста.

— **Можна сказати, що село скидало з п'єдесталів політиків?**

— Бездарна політика на селі вела до краху економіки, а економіка скидала політиків.

Одна деталь. Господарства до березня 1963 року хоч якоюсь мірою стимулювали до праці. Селян пригноблювали, нещадно експлуатували, але трудодень хоч якось віддзеркалював участь людини у праці — з одного боку, а з другого, на трудодень ішло потроху всього того, що виробляли: і мед, і крупа, і яблука. І це викликало інтерес. Якщо добре вродять яблука — одержимо на сім'ю і яблук трішки. Якщо гречка — будуть і крупа, і мед. А ще ж оплата здійснювалася натурою, і селянин щось відгодовував удома. Отож, ішов товарообмін. Людина була наближена до результатів праці.

Згодом же усе це було зруйновано. Платити стали грошима і за норми виробітку, тобто не за те, що вродить, а за абстрактні норми. Варварська ця політика ще більше відчужила людей від праці. Ось звідки почалося наводнення споживчого ринку грошовою масою, за яку нічого не купиш.

У мене ще на пам'яті одне із засідань в обкомі партії, де перший секретар показував нам «московську» ковбасу і сварився, що в ній багато сала. Після засідання за мною йшов теж голова, але старий і досвідчений, Василь Єгорович Наконечний, мій товариш і наставник, який сказав: «Іване, оце нас сьогодні вчили, як видовбувати сало з ковбаси. Так я вже, мабуть, не доживу, а ти доживеш, коли в цьому залі хтось інший вчитиме, як задовбувати сало в ковбасу». Слова, як бачите, пророчі. Три роки тому, коли я став головою облвиконкому, викликав голову облспоживспілки і сказав: «Від держави ми ковбаси вже не одержимо. Роби по райцентрах, селах ковбасні цехи і годуй людей». До речі, такі цехи й досі діють. А голова облспоживспілки у відповідь мені: «Я й тепер готовий робити такі цехи, але немає сала». Ну, а нині не побачиш ані сала, ані м'яса.

Навівши оці приклади, дивлюсь у сьогоднішній і завтрашній наші дні. Коли ми у Верховній Раді почали вирішувати долю села, то, на жаль, склад депутатів був у нас таким, який бачив головні питання розвитку сільського господарства так, як проголошує Ткаченко. Я згоден, що потрібна програма соціального розвитку села, але не підпишуся під програмою Ткаченка та його однодумців, бо вони забувають найголовніше: селянина треба негайно повертати до землі, робити господарем.

Пригадую, як недавно Вітольд Павлович, наш Прем'єр, зустрічався з гірниками. До нього підійшла група шахтарів, в очах яких я ще бачив незгасле почуття господаря. Вони просили одне: «Вітольде Павловичу, дайте нам землю, ми самі себе забезпечимо продуктами». Прем'єр сказав у відповідь, що уряд знайшов три мільярди карбованців на розвиток колгоспів і радгоспів, які дадуть харчі. Я ж сказав: «Вітольде Павловичу, ми не раз вишукували для села мільярди, але вони йдуть, як у пісок. З цими трьома буде та сама історія».

І ось результат. Три мільярди з'їли, а село не додало 25 відсотків цукрових буряків, 12 відсотків молока і так далі. Дзеркалом усього стали ціни і порожні прилавки. Праві були шахтарі, як бачите. Навесні цього року я особисто просив голову Донецького облвиконкому Ю. Смирнова, щоб він якомога швидше дав людям землю, аби вони швидше її засіяли. За його спиною сидів голова колгоспу Жуков і бурчав: «То ми що, чорноземи будемо роздавати?» Ось вам приклад учорашнього мислення. Такі голови вважають, що людям можна роздавати тільки болота, яри, балки. А чорноземи гинуть, і гине на них незібране добро.

Днями я мав розмову з головою Черкаського облвиконкому Костянтином Ястребом і цікавився, як проводиться на Черкащині земельна реформа. Він погодився, що це треба робити негайно, бо люди благають по два-три гектари. «Але,— сказав він,— я не можу цього зробити. Бо ви прийняли такі закони, які перешкоджають цьому. А голови колгоспів, голови сільрад, які йдуть на поводі у господарників, впираються до останнього, аби не дати людям землю». Вони не хочуть віддавати не землю. Вони не хочуть віддавати своє панування і владу. Свою комору, бо поки все гуртове, воно, як у тумані.

— **Іване Степановичу, Верховна Рада розумнішає, дедалі уважніше прислухається до потреб людей. І все ж чи вистачить у неї сили й мудрості, щоб дати волю різним формам господарювання на землі — і фермерству, й оренді, і звичайнісіньким одноосібникам?**

— Давайте ваше питання розіб'ємо на дві частини. Спочатку закінчимо із землею і визначимо в цьому роль Верховної Ради. А потім оцінимо її роботу і спробуємо визначити, куди рухатися далі.

Отже, перше. З часів непу ми вперше проводимо радикальну реформу на селі — все, що робилося і раніше, і пізніше, то були тільки натяки на це. Сьогодні ми відроджуємо базис держави, змінюємо виробничі відносини. Доки не доведемо справу до кінця — не дамо землю селянам, мало що змінимо. Без визнання приватної власності на землю, без визнання землі товаром і без розроблення механізму земельної реформи ми нічого з нашою економікою не зробимо.

Думаю, Верховна Рада на такій стадії розуміння цього процесу, що ми близькі до реалізації задуманого. На жаль, в уряді ще є перепони. Якщо Прем'єр-міністр настроєний у цьому плані рішуче, то головний спеціаліст по селу Ткаченко гальмує цей рух, і його команда робить усе, щоб задушити ці здорові паростки.

Тепер про Верховну Раду. За півтора року своєї діяльності вона дістала різні оцінки людей. Однак я глибоко переконаний, що саме про нинішній склад Верховної Ради буде висловлено й написано багато хороших слів.

Мої переконання грунтуються на тому, що депутати, які прийшли сюди з різними політичними поглядами, різною вірою, з різними намірами, зуміли попри нерідко різкі, а то й грубі дискусії, конфлікти при визначальних рішеннях виявити і мудрість, і злагоду, і сміливість. Прийняття Декларації про державний суверенітет переконало всіх, що ця Верховна Рада дієздатна, така, що зможе на ділі реалізувати волю виборців. І хоч потім у жовтні опозиція не раз ставила питання про довір'я Верховній Раді, закликала до її розпуску, найвищий законодавчий орган зумів знайти в собі сили, щоб вийти з кризи і прийняти ряд надзвичайно важливих рішень і законів. Вона, наприклад, висловила недовіру старому консервативному уряду і обрала новий, який бере активну участь у розробленні цілого пакету не тільки економічних, а й політичних рішень. А хіба можна забувати закони Верховної Ради, які поступово наповнювали Декларацію про державний суверенітет реальним змістом? Це закони про економічну самостійність, про президентство, робота над новою Конституцією тощо. Зрештою, все це наблизило прийняття Акта про незалежність.

Його оцінювали по-різному, але єдиний орган, який міг довершити цю роботу на правовій основі,— Верховна Рада. Врешті, всеукраїнський референдум, який засвідчив, що переважна більшість населення схвалила прийнятий парламентом Акт про незалежність, фактично висловив повну довіру нинішньому складу Верховної Ради України.

Тепер перед нею нове завдання: вона повинна прийняти принаймні два важливих документи: Закон про державне будівництво й управління народногосподарським комплексом України, де б визначалися принципи законодавчої і виконавчої влади, на які має спиратися у своїй роботі Президент, і Закон про вибори.

Мені не хотілося б, щоб Україна пішла шляхом Росії. У нашому законі має бути чітко визначено підпорядкованість і залежність керівників виконавчої влади — від міста чи села до Президента. А контроль за дією цих законів виконуватимуть Ради, але не такі численні, як нині. Коли ми приймемо цей закон, підійдемо до головного: виходячи з багатопартійності, визначимо нові принципи виборів до українського парламенту. Нам треба розробити виважений, саме український закон про нові вибори — демократичні, на багатопартійній основі.

Що стосується економічних радикальних реформ, Верховна Рада прийняла багато законів для їх проведення. Хай вони не ідеальні, інколи суперечливі — знаєте, в якій обстановці вони приймалися, але своє добре діло вони зробили.

Наше життя змінюється, і треба, щоб закони, які ми приймаємо, не плентались у хвості подій, а йшли попереду життя, передбачали реальності і впливали на них.

Депутатам Верховної Ради треба дорости до того, щоб прогнозувати явища і творити такі закони, які відповідали б цим процесам.

Коли ми приймали Закон про землю, до мене підходили колеги, члени Президії Верховної Ради і казали: «Плющ, ти хочеш протягти приватну власність. Так запам'ятай: це тобі не вдасться». Я переконаний, що це мені вдасться. Тому що не я цього хочу, цього хоче народ, цього вимагає саме життя.

Так-от, усі зміни до законів, які ми прийняли і які дещо кульгають, має внести саме ця Верховна Рада. Нова, професійна Верховна Рада не повинна розгрібати за нами сміття. Їй належить іти далі, не чіпляючись за наші перепони. Широко проводячи економічні реформи, ми повинні закласти такі законодавчі основи, які передбачали б для кожного громадянина України рівні з іншими можливості стати багатим. Залежно від його розуму, вміння, сили і таланту. І надійно захистити соціально слабкі прошарки населення.

Отож, за моїм глибоким переконанням, Верховна Рада сьогодні є боєздатною, здібною і в змозі вирішувати всі ті соціально-економічні питання, які стоять перед нами.

Інтерв'ю вів Анатолій КРАСЛЯНСЬКИЙ.

Репліка

ВІВАТ ПАНОВІ СОБЧАКУ!

Нарешті. Нарешті ми діждалися. Шановний мер Санкт-Петербурга Анатолій Собчак ще раз підтвердив тверду і принципову позицію демократа. Вперше це було зроблено під час Всесоюзного референдуму, коли його соратники з Демократичної Росії домоглися того, що жителі міста на Неві сказали «ні» новій імперії. Потім після трагікомічних серпневих подій, побувавши у Києві та почувши реакцію киян на слово «союз», він вже наступного дня виступив на сесії Верховної Ради колишнього Союзу. Своїми словами про те, що Україна міцно стала на шлях незалежності і в цьому їй не треба заважати, а навпаки — допомагати, він завоював собі славу тверезого, мислячого політика та чимало прихильників серед українців.

Та, напевно, як писали у застійні часи, він вирішив «не зупинятися на досягнутому». Принаймні саме так багато хто зрозумів його позицію з інформацій Центрального та Російського телебачення. Адже, як повідомили ТСН та «Вести», Анатолій Олександрович в інтерв'ю французькій газеті «Фігаро» відреагував новим великодушним, демократичним кроком на здобуття Україною незалежності. А саме — заговорив про можливість перегляду кордонів Росією. Дехто, можливо, зрозуміє це як посягання на цілісність України. Але я, добре пам'ятаючи його недавній вислів про те, що Україні треба сприяти, а не заважати в побудові суверенної держави, дотримуюся зовсім іншої думки.

Вважаю, що Анатолій Олександрович у своїй постійній відданості демократичним поглядам сягнув набагато далі, ніж нам це уявляється. Він, напевно, мав на увазі, що Росія повинна віддати Фінляндії частину Карелії та Виборзьку сторону, Федеративній Республіці Німеччині — колишню Пруссію, яка нині іменується Калінінградською областю. А щодо України, то це остаточна відмова від Криму, жителі якого більшістю голосів сказали «так» нашій незалежності, незважаючи на антиагітаційні статті на виборчих дільницях під час референдуму. Очевидно, шановний мер Санкт-Петербурга на віддяку того, що його місто побудоване на кістках запорозьких козаків та українських селян, не проти повернення Україні Кубані, частини Курської, Бєлгородської, Воронезької та інших областей, чималого шматка Ставрополля та узбережжя Азовського моря. Не знаю, як там Японія щодо своїх островів, але наша новонароджена незалежна держава вміє ввійти у становище добрих сусідів і не претендує на вищеназвані території. Хоча б тому, що це одні з кращих у світі хлібні землі, а ми завжди раді поділитися з добрими людьми хлібом-сіллю. Але ж, їй-богу, тепло стає на душі від таких добрих намірів шановного демократа. Так і хочеться гукнути: «Віват панові Собчаку!».

Василь ТУГЛУК, парламентський кореспондент «Голосу України».

УКРАЇНА КАЖЕ «ТАК»

Як уже писала наша газета, 3 грудня було дуже напруженим днем для Міністерства закордонних справ України. Першим важливим заходом стало підписання протоколу про взаємне дипломатичне визнання і встановлення дипломатичних відносин між Україною і Угорською Республікою. Цікавим є факт, що того ж дня на фасаді Генконсульства з'явилася нова табличка: «Посольство Угорської Республіки».

Напевне, ще більшу увагу привернула до себе прес-конференція А. Зленка, яка відбулася відразу після церемонії підписання документа. Про це свідчить хоча б те, що на ній крім величезної групи іноземних журналістів були присутні генеральні консули США, Канади, Чехо-Словаччини, Болгарії, Куби, представники інших консульств.

Прес-конференція почалася заявою міністра закордонних справ України, в якій він сформулював комплекс заходів, спрямованих на захист інтересів України у вирішенні проблем правонаступництва колишнього СРСР, виплати частини його боргів, створення власних збройних сил, знищення ядерної зброї, встановлення демократії і дотримання прав людини, питань, національних меншостей і кордонів.

Якщо змалювати загальний імідж нашої зовнішньополітичної концепції, сказав далі А. Зленко, то це концепція згоди: «Україна каже «так» ядерному роззброєнню, поважанню прав національних меншостей, рівноправним відносинам з усіма країнами світу, демократичній правовій державі, усім добрим намірам».

Потім були запитання журналістів, відповіді на найголовніші з яких можна сформулювати так:

— На жаль, МЗС України має певні труднощі з фінансами. Тому, можливо, республіка вибірково вирішуватиме питання про відкриття зарубіжних представництв. Не виключено, що використовуватиметься скандинавська концепція (коли одна повноважна особа представляє свою країну одночасно в кількох державах).

— Днями до Києва приїде помічник держсекретаря США Г. Нейл, а пізніше і сам Дж. Бейкер для обговорення питань, які становлять спільний інтерес.

— У перехідний період необхідно проводити координацію зовнішньої політики з іншими державами колишнього СРСР для вирішення практичних питань, зокрема про розподіл майна.

— Відносини з колишніми радянськими республіками будуватимуться на принципах добросусідства, взаємної поваги, співробітництва і транспарентності кордонів.

— Україна наполягатиме на включенні її до переговорного процесу щодо роззброєння.

— Українська держава виступає проти військових блоків, але розглядає можливості колективної системи безпеки.

А згодом розпочалася їхня зустріч з іноземними спостерігачами з Європарламенту, Канади, Німеччини, Америки, Польщі.

Представники Європарламенту К. де Готт повідомив, що делегація спостерігачів від цієї організації рекомендуватиме їй якнайшвидше визнати незалежність України.

Наприкінці прес-конференції член канадського парламенту Р. Пахтахан від імені своїх колег заявив: вони залишають країну з почуттям того, що народилася справді демократична держава.

Олексій ЄВСІКОВ,
спеціальний кореспондент «Голосу України».

ПРО ІНТЕРЕС ДО НАС І НАШІ ІНТЕРЕСИ

Двадцята частина Європи

Політичні процеси, які відбуваються в Україні, розбудова незалежної держави на значній території, яка є частиною Європи, її внутрішня і зовнішня політика, безперечно, викликають жвавий інтерес світового суспільства і, зокрема, країн нашого континенту. Але для правильного усвідомлення цих питань, їхнього аналізу, необхідним є одержання відповідної інформації, як то кажуть, «з перших рук», шляхом дискусій, обмінів думками. Тому останнім часом на Заході досить поширеним явищем стало проведення відповідних міжнародних конференцій. Приміром, восени тільки у Великобританії відбулося два подібних заходи за участю українських представників.

Ми знаємо, що Великобританія ніби стоїть трохи осторонь щодо оцінки процесів, які відбуваються в колишньому Радянському Союзі. Зокрема, ми практично ніколи не чули заяв чи якихось оцінок стосовно українських подій. Нам краще відомо, наприклад, ставлення до них США, Канади, Німеччини. А от Великобританія мовчить...

Об'єднане Королівство, звичайно, не стоїть осторонь великої політики, міжнародних справ. Навпаки, Великобританія, її кабінет міністрів, департамент зовнішніх справ — Форін офіс! — то є надзвичайно впливові структури в світовій політиці. І їхня реакція на проголошення 24 серпня незалежності України — то є реакція мудрої старої Англії, яка уважно спостерігає і не робить передчасних висновків. Утім, інтерес до подій, напевне, виявився пізніше, коли Королівський інститут міжнародних справ, фактично, дорадник уряду країни у питаннях зовнішньої політики, організував спеціальну конференцію «Після Радянського Союзу: що далі?».

Мушу сказати, що то була перша міжнародна конференція (а в цьому році мені довелося взяти участь у 5—6 подібних заходах), на якій увесь день лунало слово «Україна». Почасти це було викликано певними заявами російських представників, які теж були там присутні. Зокрема, заступник міністра закордонних справ Росії А. Федоров порушив питання невизначеності кордонів з Україною, введення нею національної валюти, що, мовляв, стане трагедією для Російської Федерації, гарантування Росією прав росіян, які проживають в Україні. Щодо останнього, то уявіть собі, наприклад, ситуацію, коли Україна оголосила б себе гарантом прав усіх українців, які живуть поза її кордонами. Якою була б реакція Сполучених Штатів, Канади, Бразилії чи Австралії?

Отже, коли офіційний представник РРФСР заявляє подібне на міжнародному форумі, це створює проблеми для нас і для західних країн. Тим більше, що на таких конференціях завжди присутні службовці Форін офісу, представники дипломатичних місій, науковці з різних країн.

Звичайно, ми, як представники України, мали відповідно реагувати на такі заяви. І це було зроблено. Вважаю, що й надалі нашій державі слід не дозволяти сіяти насіння розбрату.

Проте слід сказати, що ключовим питанням, яке впливає на ставлення Заходу до наших проблем, залишається все ж таки проблема ядерної зброї. Якби її не існувало, то, можливо, і процес налагодження офіційних двосторонніх відносин України з іншими державами проходив би успішніше і швидше. Але вона, на жаль, поки що залишається каменем спотикання. Напевно, тому й дискутувалася на другій конференції «Україна і європейська безпека», організований Лондонським університетом, практично протягом усіх двох днів її роботи.

Правда, і тут не обійшлося без деяких суперечок. Знову представник Росії, цього разу депутат Г. Старовойтова, відомий політик і фахівець з національного питання, заявила, що проблема ядерної зброї є для України амбіційним питанням престижу. Отже, моє завдання полягало в тому, щоб спростувати твердження Г. Старовойтової, максимально доступно розтлумачити позицію нашої держави в цьому питанні. Довести, що престижним для України є якраз протилежне: не зберігати ядерну зброю як якийсь засіб захисту і впливу на події, а остаточно позбутись її відповідно до положень Декларації про державний суверенітет з подальшим додержанням трьох без'ядерних принципів.

Правда, останнім часом з'ясувалось, що не всі у нас підтримують ідею без'ядерного статусу України, навіть серед демократичного руху. Мовляв, з ядерною зброєю рахуються в світі, вона є елементом, який допомагатиме встановленню державності. Але ж ці люди забувають про одне положення Декларації, цього головного керівного документа — про постійний нейтралітет країни. Чи можна говорити про додержання його принципів у разі збереження на нашій території ядерної зброї, яка перебуватиме під спільним стратегічним командуванням? Чи можна тоді говорити про неучасть у військових блоках? Звичайно, ні.

Нині з 176 стратегічних ядерних ракет, що є в Україні, 130 підпадають під дію радянсько-американського договору про скорочення стратегічних ядерних озброєнь 1991 року. Отже, постає питання (і про це говорили на конференції) про долю решти. Звичайно, найближчим часом проблема має бути вирішеною. І зробити це, безперечно, необхідно правовим шляхом, через підписання додаткового протоколу до радянсько-американського договору, де Україна могла б виступити безпосереднім учасником. Можна укласти і новий, багатосторонній міжнародний акт, якщо брати до уваги наміри Білорусі і Казахстану.

Ні в якому разі не слід забувати і про тактичну ядерну зброю, яка теж викликає велике занепокоєння у наших європейських сусідів. Усе частіше лунають від них запитання: чому б Україні не передати Росії ці види озброєння і тим самим не розв'язати собі руки? Можливо, це і був би вихід. Але чи може одна держава просто передати другій те, що тій не належить? Тобто, йдеться про невирішену проблему розподілу майна колишнього СРСР. І розв'язати її не поспішають. Тому і про передачу ядерної зброї мова не йде. Тим більше, що стратегічна мета України — знищити цю зброю. І ми від цього не відступимось.

Але у нас для такої справи поки що немає коштів. Тому, якщо взяти міжнародний бік справи, то варто було б прилучити до неї західні держави, ООН, зокрема її Комітет у справах роззброєння, і в рамках міжнародного проекту вирішити питання: під міжнародним контролем перевести ядерну зброю — нікому не віддаючи її у власність — до спеціальних місць знищення. Тоді в кого не виникне сумніву в наших намірах. І найближчим часом має постати завдання не стільки переконати Захід у нашій відвертості, скільки знайти прихильників такої ідеї, які стали б ініціаторами цього контролю і, можливо, взяли на себе таку впливову функцію. Враховуючи їхнє занепокоєння ситуацією, у такий спосіб вони допомогли б і Україні, і собі.

Але, на жаль, ми поки що не маємо відповідної концепції для виходу з нею в світ. І на це мають бути спрямовані зусилля нашого зовнішньополітичного відомства. Досвідчені фахівці, які працюють в МЗС, повинні розробити конкретну програму дій у цій сфері. Та невелика загальна заява Верховної Ради про без'ядерний статус України, підготовлена Міністерством закордонних справ і Комісією Верховної Ради у закордонних справах, не дає змоги концептуально представити наші наміри на міжнародній арені.

Інтерес до України не впаде. Про це свідчать великий інтерес до нашого референдуму, ті бесіди в парламенті Великобританії, Форін офісі, а також — з представниками американського посольства, у яких довелося взяти участь.

Сергій ГОЛОВАТИЙ,
народний депутат України, член Комісії Верховної Ради України у закордонних справах.
Лондон — Київ.

Експрес-новини

За останні місяці торгово-економічні зв'язки Угорщини і України, яка стала нині незалежною, значно розширилися. Це підкреслювалося на прес-конференції товариства «Клуб підприємців», яка відбулася в Будапешті. Якщо за перші шість місяців цього року обсяг двосторонньої торгівлі становив 650 мільйонів доларів, то в четвертому кварталі між Україною та Угорщиною було підписано договори про поставки на один мільярд доларів.

На прес-конференції зазначалося, що через платіжні труднощі України надалі мова може йти лише про укладення бартерних угод. Україна зацікавлена в закупівлі в Угорщині насамперед технологій з переробки продовольства, в той час, як Угорщина має наміри закуповувати на Україні енергоносії.

* * *

Президент США Буш підписав закон щодо надання статусу найбільшого сприяння в торгівлі з США для Чехо-Словаччини, Угорщини і трьох держав Прибалтики. Надання торговельних пільг цим країнам є визнанням прогресу, якого вони досягли на шляху демократизації і створення ринкової економіки. Пільги підуть на користь нормалізації економічних зв'язків між США та цими країнами і допоможуть їх інтеграції у світову економіку, підкреслив Буш.

* * *

Польський сейм розпочав обговорення питання щодо відставки прем'єр-міністра Білецького і його кабінету. Минулого місяця сейм відклав розгляд його відставки. Президент Валенса заявив про свої наміри знову призначити на цей пост Білецького. Правоцентристська коаліція в сеймі хоче, щоб прем'єром став юрист Ольшевський.

* * *

Сирія вважає, що відсутність ізраїльської делегації на мирних переговорах по Близькому Сходу у Вашингтоні ставить під сумнів їх серйозність. За словами представника сирійської сторони, його країна сподівається, що СРСР і США — спонсори конференції — вживуть необхідних заходів щодо просування процесу переговорів. Ізраїль заявив, що не братиме в них участі до понеділка, звинувативши США в диктаторській поведінці,— за оголошення часу й місця проведення переговорів без консультацій з ним.

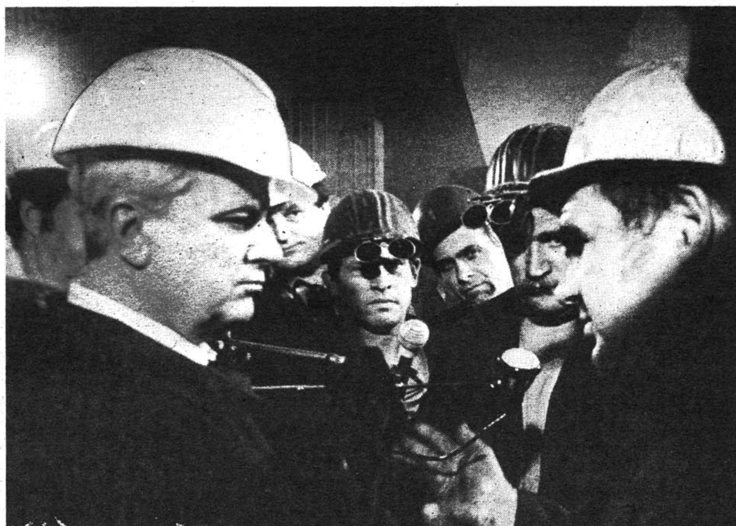
* * *

Президент Куби Кастро заявив американському сенатору Престлеру, що паливна і енергетична криза є найбільшим випробуванням на виживання для кубинської революції. У цьому році Куба одержить менше третини обсягу поставок радянської нафти, повідомив Кастро, а будівництво атомної електростанції, яке здійснюється з допомогою СРСР, зупинилося у зв'язку з тим, що Союз не постачає устаткування.

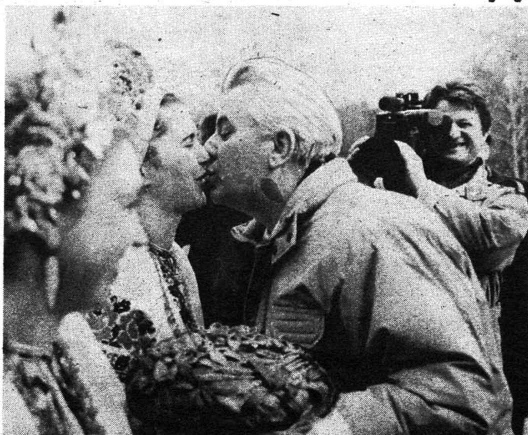

КОЛИ ОБИРАЄ НАРОД

Не було на Україні в часи Запорозької Січі, звісно, Верховної Ради і Кабінету міністрів. Щоб обрати гетьмана, скликалась загальновійськова Рада — найвищий законодавчий орган козацької республіки. Прибували десятки тисяч козаків. Били тулумбаси, розносячи вістку по всіх окраїнах: обирають гетьмана! На майдані робили коло. Викликали попереднього гетьмана, говорили йому: «Клади!» Той складав на землю гетьманські клейноди.

І залежно від того, як проявив він себе, дякували за службу чи кричали «ганьба!» А потім називали ім'я претендентів на булаву. «Хочемо Сагайдачного! Хочемо Хмельницького!..» Згук наростав, різноголосся переходило в гучне і одностайне ім'я. Слово було сказано. Виходив новий гетьман. Кланявся низько до землі на всі чотири сторони. І раз. І вдруге. І втретє. Ставав на коліна, і йому голову посипали землею, аби не забував, звідки він вийшов, кому він повинен служити. Аби не запанів, не відірвався від землі.

Вручаючи Леоніду Макаровичу Кравчуку Президентські повноваження, годилося б нагадати ще раз, хто вивів його на цю вершину. Будьте, Леоніде Макаровичу, міцні духом народу, сильним силою народу, вірним народові. За добру службу люди вклоняться Вам до землі. Буде і честь. і шана. За погану службу народ, як і колись, зробить свою велику Раду і накаже: «Клади!»

Наталя ДЗЮБЕНКО.

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

Спецкостюми плавляться, люди витримують

Хочеться ще раз повернутися до 11 жовтня цього року. О 20-й годині 10 хвилин чергова пункту зв'язку воєнізованої пожежної частини № 2 Чорнобильської АЕС, рядова внутрішньої служби Олена Кудрявцева прийняла повідомлення про пожежу на другому блоці атомної станції.

Сигнал «Тривога» підняв на бій зі стихією караул старшого лейтенанта Володимира Гончарука.

— Горів водень, розлилося масло, велика задимленість заважала працювати,— розповідає командир СВПЧ-2 підполковник Олег Дмитрович Козаков.— Коли почали подавати стволи на дах турбінного залу, він обвалився. Встигли б люди піднятися — були б жертви! Довелось перегрупувати особовий склад по бойових ділянках. Організували гасіння в приміщеннях і на даху.

Потім пішли в розвідку. Вперше з машинного залу побачив зірки. А навкруги — вогонь, зверху стікає палаючий бітум, горить масло, горить генератор...

На станції я з 1987 року, однак пожеж такого розміру гасити не доводилось. Але всі спрацювали відмінно. Адже поруч була велика ємкість з маслом, і важко передбачити масштаби катастрофи, якби вона загорілась.

Виходячи з радіаційного становища цех радіаційної безпеки видає нам письмовий дозвіл на проведення робіт. Отримали ми його на 100 годин. Та якби рівень радіації підвищився, довелося б скоротити час перебування в безпечній зоні. Однак наші дозиметристи значного підвищення фону не зафіксували.

Щодо спецодягу, то, як і кілька років тому, пожежники вдягнуті були в брезентові «штурмівки», мали респіратори. Де було багато диму, одягали протигази з автономним живленням киснем. Щоправда, є в нас костюми «Шторм», та вони страшніші за полум'я, бо на лінії вогню плавляться.

Якщо говорити про умови праці, то досить показова наступна за цією пожежа, хоча вона й менша. Гасили електричні кабелі. В тунелях, де їх прокладено, немає системи димоусунення. Її просто не передбачили! Працювали в протигазах, гумових рукавицях і чоботях, а стволи брандспойтів довелось заземлити, бо половина кабелів залишалась під напругою.

Записав Олександр НАУМОВ, старший інспектор відділу АЕС МВС України.

Фото автора.

НОВОСІЛЛЯ ЗА ПРИМУСОМ

На карту Полтавщини цей населений пункт ще не нанесено. Та вже одразу за Пирятином, по чернігівській трасі, дороговкази мало не через кожний кілометр — Нові Мартиновичі. Чому нові? А тому, що Мартиновичі доживають віку в Поліському районі на Київщині. Кущим він видався для великого і красивого села, як удовине щастя — укоротив життя йому Чорнобиль. Тепер от переселяються, щоб хата біля хати і сусід із сусідом поруч жили, і щоб ясени стояли край дороги, і хоча б дітям та онукам земля ця стала рідною, бо дорослим — не шукай щастя в чужім краю...

Начальник будови Анатолій Дзюба, здалося, навіть порадів нагоді привернути увагу до проблем, що нагромадилися на майданчику.

— Маємо спорудити 469 садиб, школу, магазин, дитсадок, господарські об'єкти. Одне слово — село. Сьогодні ж до заселення не готова жодна будівля. А літо вже позаду.

І далі перерахував низку причин, що спричинили відставання. Передусім не було вчасно поставлено вагончиків для проживання будівельників. І вони стали до роботи лише у травні, хоча мали це зробити ще восени минулого року. Затим настав звичний період «розкачки», потім «задавили» різні дефіцити. Надзвичайно гостро постала проблема забезпечення лісоматеріалами. Їх потреба — понад дві тисячі кубометрів, але ні облвиконком, ні Кабінет міністрів чимось конкретно допомогти не зуміли. І нині це питання залишається відкритим. Як, до речі, постачання труб для водогонів, газових мереж, каналізації. Одначе з горем пополам таки спорудили 150 коробок, але будинки не вкриті, інженерні комунікації до них не підведено.

Якщо об'єднання «Полтавпромбуд» та «Кременчукрудбуд» хоч із перебоями, але працюють, то десятки залучених організацій навіть не знають до пуття, де розташовані Нові Мартиновичі. А якщо й знають, то просто відмовляються будувати. Серед

Як споруджується житло для чорнобильських переселенців

таких — об'єднання «Укрсхіднафтогазбуд», УБР «Укрнафта» та інші. Відмову, як правило, скріплюють протоколом зборів трудового колективу — **і що може вдіяти начальник будови, які засоби впливу застосувати?**

Ось тут би обласному штабу (який очолює перший заступник голови облвиконкому М. Хворостя) і присмирити непокірних. Але проти такого групового егоїзму безсилі і офіційні структури. Міські Ради — і Полтавська, і Кременчуцька — лише розводять руками: їм біди Мартиновичів ні гріють, ні печуть, а крім того, який сенс псувати відносини з індустріальними китами. У них замало не щодня доводиться «побиратися», щоб вирішувати міські проблеми.

Отож, коло замкнулося, а в ньому заложники — об'єднання «Полтавпромбуд», як головний підрядчик, і Пирятинський райвиконком. Та що він може вдіяти, коли будівельники поставили на коліна навіть облвиконком? А ще 1170 чоловік — жителів Мартиновичів, — для яких кожний день і година, прожиті в зоні, смерті подібні. Де ж вихід?

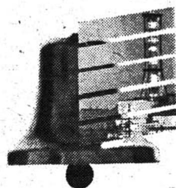
Найкраще було б створити один спеціалізований трест і підпорядкувати йому всю будову. Це дало б можливість принаймні уникнути різних відомчих міжусобиць, сконцентрувати потенціал на головному, розумно розпорядитися людськими ресурсами і матеріалами. Але доки пройде така реорганізація, то, як кажуть, і рак свисне. Тож, єдиний шлях — будувати за вже прийнятою схемою, але ясно, що без застосування силових методів новосілля Нових Мартиновичів може затягтися на роки.

Реальна сила, яка може **радикально змінити ситуацію на краще, — обласна Рада. Але не прийняттям чергового рішення «для галочки», а тоді, коли візьме будівництво під депутатський пресинг і забезпечить графік проведення усього комплексу будівельних робіт. Не слід, очевидно, забувати про контроль за виконанням своїх постанов і Кабінету міністрів республіки. І не тільки пам'ятати, а й допомагати.** Бо в іншому разі... Втім, хто хоче знати, що буде в іншому разі, поїде в Поліський район у село Мартиновичі. Поїдьте і подивіться людям у вічі. І вам все стане зрозуміло.

Григорій ГРИНЬ, власний кореспондент «Голосу України».

Полтавська область.

НЕ П'ЯТАКИ РОЗДАВАТИ

У листах до редакції інколи згадується про допомогу «ліквідаторам» та евакуйованим, яку подає Союз «Чорнобиль» СРСР, чимало й нарікань на його адресу. Як сьогодні, під час розпаду СРСР, живеться цій союзній організації? Про це розповідає голова виконавчого комітету Союзу «Чорнобиль» СРСР Леонід ВОДОЛАЖКО.

— У чому сьогодні завдання вашого Союзу?

— Головне — сприяння реалізації «чорнобильських» законів у трьох республіках, де вони вже прийняті, та ухвалення подібних в інших. Наприклад, у Казахстані живуть близько тридцяти тисяч потерпілих.

Щодо поточних справ, то ведемо роз'яснювальну роботу. Відвідувачі йдуть із найрізноманітнішими питаннями. Звичайно, ми не в змозі подати всім матеріальну допомогу. Як на мене, то не дуже й розумно спочатку через якісь благодійні акції збирати кошти, а потім їх просто ділити між тими, хто найбільше потребує. Отак серед тих, кого ми покликані захищати, виникають ображені на нас. Але наша мета — не п'ятаки роздавати.

Чи не важливіше ставити питання про компенсацію здоров'я. А це і введення нових лікувальних центрів для «чорнобильців», і організація роботи міжвідомчих експертних рад, і оздоровлення дітей.

На оздоровлення дітей, зокрема, організація Фонду миру «Чорнобиль — допомога» виділила нам один мільйон двісті тисяч карбованців. Розпоряджається цими коштами **дитячий фонд Союзу «Чорнобиль» СРСР. Це не організація, як дехто вважає, на зразок «дітей лейтенанта Шмідта». За кордоном вже оздоровились і відпочили близько трьох тисяч чорнобильських дітей.**

— Звідки ще ваш Союз отримує кошти?

— **Крім благодійних надходжень, намагаємось і самі заробляти.** Розповсюджуємо на Україні лотерею Союзу «Чорнобиль». Приблизно третину виручки від реалізації лотерей збираємося направити на розвиток фармацевтичної промисловості України. Ще третину — на допомогу спеціалізованим медичним закладам, а також на створення, можливо за участю Всесвітньої організації охорони здоров'я, онкогематологічного центру.

Ще близько третини маємо намір використати на початок акції «Стежка України». Якщо за шкільні роки кожна дитина пройде «стежкою» від Луганська до Львова і зрозуміє, що здоров'я залежить передовсім від самої людини, це й буде відродженням.

— Чи не підміняєте ви у своїй діяльності Союз «Чорнобиль» України?

— Може, певною мірою, це й так. Український Союз ще не став на ноги. Хоча його асоціація «Діти Чорнобиля» також організує оздоровлення дітей за кордоном. Втім, не можна сказати, що ми тут «пересолодили».

Головною роботою досі була розробка проектів законів, підштовхування уряду до необхідних дій, організація подання медичної допомоги. Всіма силами привертали й привертаємо до чорнобильських проблем увагу громадськості й тих, від кого залежить їх розв'язання.

— Ви щось одержали від чорнобильського телерадіомарафону України?

— Марафон проводило Держтелерадіо, тобто урядова структура. А тому уряд вирішив, що всі кошти, які надійшли на рахунок марафону, мають бути в його розпорядженні. Я не про те, щоб передати ці кошти Союзу «Чорнобиль». Треба створити «опікунську раду», до складу якої увійшли б громадські організації, церква тощо. Вона й мала б право розпоряджатися тими коштами.

Доречно було б використати частину тих коштів для встановлення в Київській дитячій лікарні № 14 та Інституті педіатрії, акушерства і гінекології перших на Україні магніто-резонансних томографів. У майбутньому плануємо налагодити їх виробництво на базі Київського радіозаводу за участю Академії наук України та допомогою американських фірм.

Однак «опікунської ради» не існує, тому звертаємося до Мінчорнобиля з проханням виділити з коштів, зібраних під час телерадіомарафону, хоча б на початкові роботи по встановленню перших томографів.

— Леоніде Костянтиновичу, як ставляться до діяльності Союзу «Чорнобиль» самі потерпілі, зокрема на Україні?

— Через слабкість київського й українського Союзів **майже всі відвідувачі йдуть саме до нас. В областях і районах потерпілі об'єднуються в місцеві організації Союзу «Чорнобиль», що діють і в зв'язку з нами, і самостійно.** Не завжди все гаразд у відносинах з ними. **Не знайшли, приміром, контакту з нашим президентом керівники** Кіровоградської обласної організації. Добре **діють** Харківська, Луганська, Дніпропетровська організації. Вони досягли порозуміння з місцевими владами, одержали додаткові пільги для «ліквідаторів». Тобто усі ми робимо спільну справу. І ту єдність потерпілих, про яку я говорив на початку розмови, заперечувати ніяк не можна.

Розмову вів Олексій БРЕУС, спеціальний кореспондент «Голосу України».

Завтра виповнюється 120 років від дня народження Миколи ВОРОНОГО

«І СЛУШНИЙ ЧАС ПРИЙДЕ»

ПОСТАТЬ Миколи Вороного вельми трагічна. Він належав до того покоління української інтелігенції кінця XIX — першої третини XX століття, яке було підготовлене епохою Франка до створення нових національних і загальнолюдських культурних цінностей і якому в нашій свідомості судилося стати «білою плямою».

Сталося так не з вини цієї генерації. Навіть за умов тотальних заборон і переслідувань українського слова в цей час у багатьох галузях культури створено непересічні речі. Часом їм вдавалося прорватися до читача, як, скажімо, виданням поезій М. Вороного 1929 і 1959 років. Однак його доробок з питань історії і теорії драматичного мистецтва так і не дочекався виходу в світ в Радянській Україні. Адже як знавець мистецтва Вороний може бути сміливо поставлений поруч із такими славетними іменами, як Ф. Стендаль, А. Моруа, В. Стасов, К. Станіславський; що ж до української естетичної думки, то йому у нас не було рівних. Чи не найбільше з його доробку поталанило перекладові «Інтернаціоналу», який виконувався на урочистих зібраннях комуністів УРСР навіть тоді, коли автор перебував на засланні або за ґратами.

Микола Кіндратович Вороний народився 24 листопада (7 грудня) 1871 року на Катеринославщині. Через півроку батьки переїхали на Слобожанщину, і там, на околицях Харкова (Гончарівка, Холодна гора), у напівсільському, напівміському оточенні минули його дитячі роки. Рід батька (він був ремісником, дрібним торговцем) ішов від учасника гайдамацького руху (Коліївщини), матері — від шляхетсько-духовного роду Колачинських, з якого походив і відомий П. Колачинський — ректор Києво-Могилянської академії в 1697—1702 роках.

Наприкінці 80-х поет познайомився з кількома народовольцями, які після замаху на царя Олександра III вели пропаганду серед ремісників та гімназистів, і сам включився в нелегальну діяльність. На зібраннях учнів та робітників-залізничників читає й обговорює популярні серед тогочасної російської революційної інтелігенції книжки — «Політичну економію» Мілля, «Історію цивілізації в Англії» Бокля, «Силу й матерію» Бюхнера, «Історичні листи» Лаврова, праці Писарєва, Добролюбова, Чернишевського, а крім того, пише радикального змісту вірші, аж доки не потрапляє на око поліції.

У 90-х роках інтерес до забороненої літератури, до революційного підпілля не зникає, хоч у громадянських поглядах якихось чітких і твердих переконань він усе ж не мав. Серед української інтелігенції, яка оточувала Вороного, не було нікого, хто б допоміг молодому поетові розібратись у хаосі власних суперечливих пошуків. У письменника виникає думка виїхати до Болгарії, вступити до Софійського університету й зустрітися з Михайлом Драгомановим. «Але не судилось. У день мого приїзду до Львова, увечері, наспіла телеграма, що Драгоманов помер». Це було 1895 року.

Вороний подався до Віденського університету. Але тут його ніщо не приваблювало (із віденських вражень надовго залишилось одне — знайомство з керівником австрійських соціал-демократів Віктором Адлером). Згодом повертається до Львова. На цей час припадає його зближення з Франком, яке незабаром переросло в щиру дружбу. В листі-біографії Вороний зауважував: «Вплив його могутньої особи на мене колосальний. І тепер скажу: це був велетень, таких людей в житті я більше не стрічав».

Протягом недовгого часу (1895) Вороний редагує журнал «Зоря», а потім стає членом редколегії найпершого в ті роки українського журналу «Житє і слово», в якому веде розділ «Вісті з Росії». Майже сам готує всі матеріали цього розділу, допомагає Франкові у виданні часописів українсько-руської радикальної партії — «Громадський голос» і «Радикал».

За допомогою свого старшого друга, Вороний на певний час стає режисером театру товариства «Руська бесіда», багато уваги приділяє вивченню новітньої французької та німецької літератур.

З 1910 року, постійно працюючи й живучи в Києві, М. Вороний видає перші збірки своїх віршів «Ліричні поезії» (1911), «В сяйві мрій» (1913), праці про театр і драматургію. Пише численні рецензії на театральні вистави та художні твори.

Вороний поділяв буржуазно-демократичні гасла Лютневої революції 1917 року, яка захопила його своїм масовим ентузіазмом, свободою слова, зокрема найдорожчого йому — українського. Брав безпосередню участь у створенні Директорії, вважаючи її справжнім втіленням одвічного прагнення українського народу до державної незалежності й свободи. Поет працював також і в радянських установах (був режисером Українського театру).

Та складні обставини особистого життя, голод і важка хвороба призвели до того, що в 1920 році він опинився в еміграції.

1926 року уряд УРСР дозволив Вороному повернутися на Батьківщину. Життя в Радянській Україні справило на нього велике враження. Як про це пише сам поет у вірші «Весна року 1926», соціалістична Вітчизна зворушила його довір'ям, творчою працею мільйонів, радісними обличчями молоді, маєвом знамен, співами, серед яких уже немолодий поет почув і знайому мелодію перекладеного ним «Інтернаціоналу». Можливо, це й була його найбільша радість у рідній домівці.

Однак на початку 30-х Вороний зазнає переслідувань, шантажування. Він постійно натикається на замасковані й відкриті капкани, виставлені запопадливими псевдопатріотами-кар'єристами на «небезпечного злочинця»; «білоемігранта», «буржуазного націоналіста». Як свідчать документи з віднайденої частини архіву родини Вороних, переслідуванням незабаром був підданий і улюблений син поета: через кілька місяців після виселення Миколи Кіндратовича за межі України було заарештовано й Марка Вороного. Понад рік без суду і слідства просидів той в одиночній камері, доки не був засуджений до семи років виправно-трудових таборів у місті Кемі, що неподалік Соловецьких островів, а потім загинув жахливою смертю. Подібна доля спіткала й самого поета.

Переглядаючи в світлі нинішнього відродження величезний творчий пласт Миколи Вороного, можна стверджувати, що письменник був послідовним інтернаціоналістом і патріотом. Він не вивершував своєї нації понад інші, не виявляв погорди чи зневаги до всіх сущих під сонцем. Він зближував народи й культури, не забуваючи про їхню самобутність. Уся мозольна праця поета, вченого, громадянина була присвячена рідній Україні, яку він прагнув бачити вільною й незалежною, рівною серед рівних. Причини поступового згасання ідеї національної свободи в народі він вбачав, з одного боку, у важкому підневільному становищі українців і прищеплюванні їм національного нігілізму окупаційно-колоніальним режимом, а з другого — у зрадницьких вчинках «своїх», українських верхів. І якщо вже мова зайшла про те, наскільки вірив поет у воскресіння нації, досить буде нагадати його поезію «Привид»: глухої місячної ночі поет чує докори Тараса: «Занедбали є те, що мали, землячки кохані, славних прадідів великих правнуки погані». І у відповідь: «Мій батьку Тарасе! Люблю я Вкраїну», — але

...Нам приборкано крила,
Хробак лихоліття нам
серце сточив.
Але не сточив він любові
до діла
І творчої сили він в нас
не убив.
Та сила — ознака живого
народу...
І слушний час прийде...

Доробок Миколи Вороного — міцна й надійна частка того підмурку, на якому вже постає велична нова будівля — незалежна Україна.

Григорій ВЕРВЕС,
член-кореспондент АН України.

*Микола ВОРОНИЙ**

ВЕНЕРА

Зіронько вечірняя,
Божою лампадою
З глибини величної
Тихо сяєш ти;
Вабиш мене, вірная,
Втіхою-принадою
Тиші потойбічної,
Сяйвом чистоти.
Я до тебе змучені
Очі за порадою
Обертаю з тугою,
Шлю свої жалі.
Глянь, як збаламучені
Підступами, зрадою,
Гнуться під наругою
Люди на землі!..

1912 рік.

СТАРИМ ПАТРІОТАМ

В стилі Беранже

Хто кличе всіх за народ свій «на прю»,
Сам же склав руки, сидить без роботи
Та тільки дбає про власну сім'ю?
Ви, землячки мої і патріоти,
Вам я присвячую пісню мою.

Хто каже: «Я Україну люблю»,
Патріотизмом обрид до нудоти,
Бо він чужинець у рідній краю?
Ви, землячки мої і патріоти,
Вам я присвячую пісню мою.

Хто до народу не має жалю,
Пісню ж народну заводить у ноти,
Що в ній народ вилив тугу свою?
Ви, землячки мої і патріоти,
Вам я присвячую пісню мою.

Хто завдає всім у вічі брехню,
Сем же обббріхує все без срамоти,
Справу громадську і власну, хатню?
Ви, землячки мої і патріоти,
Вам я присвячую пісню мою.

Хто на обіди, вечері й гульню
Тратить свій час, бо не любить нудоти,
Вічно щебече, мов пташка в гаю?
Ви, землячки мої і патріоти,
Вам я присвячую пісню мою.

Хто демократ, сам готовий в петлю,
Тільки б поліпшити долю голоти,
Вчинками ж вам нагадає свиню?
Ви, землячки мої і патріоти,
Вам я присвячую пісню мою.

Київ, 1918 рік.

СОНЦЕ ЗАХОДИТЬ...

Сонце заходить, цілуючи гай,
Квіти кивають йому надобраніч,
Шепчуть, листочки зриваючи на ніч:
— Не покидай, не покидай...
В рідному краї нам долі нема;
Бурі нас нищать, пригноблює тьма,
Студять морози...
Цвіт наш, красу нашу — гублять усе!
З півночі вітер з собою несе
Люті погрози.
Мало зазнали ми світла й тепла:
Холод, тумани та сіра імла —
От наша доля!
Пасербам в рідній своїй стороні,
Нам хіба тільки ввижаються в сні
Щастя та воля!

* * *

Сонце заходить, цілуючи гай,
Квіти кивають йому на добра ніч,
Шепчуть, листочки звиваючи наніч:
Не покидай... не покидай...

Чернігів
7 вересня 1904 р.

КОЛИ ТИ ЛЮБИШ РІДНИЙ КРАЙ...

Коли ти любиш рідний край,
Радій, співай!
Прийшла пора, прийшла
година —
Сміється Київ, сяє Львів!
Ярмо одвічних ворогів
Скидає вільна Україна!
Але, козаче, позір май,
Коли ти любиш рідний край.
Коли ти любиш рідний край,
В ряди ставай!
Гори відвагою святою!
Бо тільки меч — а не
слова —
Здобуде нації права
У ворогів її розвою.
Вперед же сміливо рушай,
Коли ти любиш рідний край!
Коли ти любиш рідний край,
То тям і знай,
Що гук війни вогонь
Перуна —
Дочасні, як і свист бича,
І щастя дасть не блиск меча,
А вільна школа і трибуна,
Про це, про це найбільше
дбай,
Коли ти любиш рідний край!
Коли ти любиш рідний край,
Гори, палай!
Коли в огонь живої мови
Чуття святого надаси,
Ти станеш лицарем краси
І визволення, і любови.
За честь і правду все віддай,
Коли ти любиш рідний край!

Київ, 1918 рік.

* Нині у видавництві «Наукова думка» в «Бібліотеці української літератури» готується до друку том Миколи Вороного, який вийде в світ у наступному році.

Встати! Суд іде

*«Пусть теперь
поплачут звери,
Что лепесток
утоптан в землю...»*

Мряка. Похмурий ліс завмер у журбі, тільки стиха шепочуть кремезні сосни, гомонить про страшне листячко на березі. Обняла її знесилена від горя жінка і плаче, а чоловік тут, зовсім поруч копає ямку під хрест, щоб поставити його на місці, де вбили рік тому їхню дочку. Лопата скрипить, чіпляючись за коріння...

Чорний хрест замурували, пов'язала його мати рушником, квітами довкола обсадила, поливаючи землю сльозами. Тарілочку з цукерками і печивом поклали під ним — душам людським. На березі, що довго пам'ятатиме страшний день 22 вересня 1990 року, пов'язала чорну стрічечку і хустинку. Залишились тільки пам'ять, маленький чорний хрест у лісі біля села Дружня. І гіркий присмак життя.

ЧОМУ АНЯ НЕ ЗНЯЛА КАПЕЛЮХА?

Восьмеро — чотири хлопці і чотири дівчини везли вбивати 15-річну Аню. Спекотної вересневої днини нарядили її у якісь заяложені брюки, чоловіче пальто, на голову нап'яли шарфа, а зверху — чорного капелюха. І от у такому вигляді конвоювали її з кімнати 116 гуртожитку ДБК-4 у Києві, по вулиці Малиновського, до метро «Оболонь» (тоді «Проспект Корнійчука»), у метро — до станції Київ-Петрівка, де чекали електричку і, не дочекавшись, подалися на Святошино. Їхала Аня у цьому вбранні й в електричці до Бородянки, вели «конвоїри» її вулицями селища Бородянка, центральною вулицею села Дружня, трасою Бородянка — Макарів, потім лісом...

Якби Аня, бодай, стягла капелюха і шарфа з голови! Волосся її, стрижене нерівними пасмами, наче обскубане, а посередині тім'я ретельно виголений хрест — все це, мабуть, змусило хоча б когось із перехожих задуматися: хто, куди і навіщо веде цю дівчину. Втім, у Бородянці є свідки, які пам'ятають її у гурті веселих молодих людей. Вони весь час штурхали її, насміхалися з неї, змушували танцювати перед перехожими. А ще — кидали в неї кавунними кірками. Кавуном закушували після обіду у станційному буфеті. Ані поїсти не дали, навіть скибки кавуна, дарма, що попередні два дні вона нічого не їла. Так голодну і вбили...

Чому ж Аня не зняла капелюха? Це питання не давало спокою протягом усього слідства. Адже, принаймні, інстинкт самозбереження мав би спрацювати. А, може, вона зациклилась на тому, що до її життя вже нікому й діла нема.

Посмертна психіатрична експертиза встановила, що Аня не втратила здоровий глузд. Втім, напевно, те, що трапилося напередодні, переконує: вона втратила смак до життя, бо її «я», яким би маленьким воно не було, просто розчавили, розтоптали, розбили вщент. І життя, кинуте на терези відчаю, може, вже й не було для самої Ані якоюсь цінністю. Їй тільки маму було шкода. Перед смертю, яку вона сприймала як невідворотну данність, просила одну із своїх убивць-ровесниць переказати мамі: вона її дуже любить.

Убивство сталося неподалік села Дружня Бородянського району Київської області. Одному з убивць, Сашкові О., тут, у колгоспі «Комінтерн», де він тимчасово працював, треба було забрати борг. От він і привів у ліс неподалік колгоспу всю компанію, щоб далеко не шукати місця для розправи над Анею.

Він разом з Іваном М. та Мирославом Б. пішов у село Нова Гребля забрати гроші і речі, розшукати натрапку лопату, ніж і вірьовку. Решті кинув: «Без мене — не вбивати!»

Кілька годин їх не було. Тим часом на Аниних очах дівчата і Юрій Б., який залишився з ними, почали рити яму палицями і руками. Земля погано піддавалася.

Юля Ш. підійшла до Ані, яка сиділа під березою, і сказала: «Ми тебе тут уб'ємо». Взялася за ремінь. Анину голову вкривали нові й нові рубані рани від пряжки солдатського ременя. Юрій тримав знесилену жертву за плечі, щоб вона не вислизнула з-під ударів.

— Спина, як камінь, — пнув ногою Аню.

— Невже і справді кам'яна? — підбігла Еліна Ш. і щосили почала ногами бити ровесницю.

Юля не вгамовувалася: налаштувала у вигляді зашморгу ремінь від брюк Еліни і накинула його на Анину шию, почала душити. Юрко тримав Аню за плечі і збивав на землю ногами, коли вона намагалася підвестися. Задушити ремінним зашморгом Юля, така тендітна дівчина з янгольським обличчям, не змогла, забракло сил. Стомилась, але командувала: наказала Еліні та Людмилі Р. «стояти на шухері», а заразом знайти щось гостре, чим можна було б рити яму. Знаряддя не знайшлося, натомість узяли для чогось порожню пляшку, що валялась на узліссі, назбирали мухоморів.

— Хочеш, щоб відпустили, їж мухомори! — Юля злобно тицяла отруту Ані. І вона ще, може, таїла якийсь уламок надії на порятунок, їла, сидячи під березою непритомна.

Якраз прийшли Сашко, Іван та Мирослав, принесли з собою поліетиленовий шнур та балончик з дихлофосом.

— З нею час кінчати, — кинув перший, поставивши крапку під Аниним життям.

— Не треба! — тільки встигла зойкнути Аня.

ВОКЗАЛЬНО-«ШЕВЕДЕШНЕ» ЗНАЙОМСТВО

Хто ж вони, ці восьмеро? Усі — підопічні інспекції у справах неповнолітніх. Крім кількох з них, решта познайомилися з Анею за два дні до вбивства. Ті, хто виховувався у сім'ях, постійно конфліктували з батьками, Юля, приміром, вміло користувалася сварками між батьком і матір'ю, які не могли дійти згоди у вихованні доньки. Аби уникнути материних докорів за пізні повернення додому після гульбищ, спочатку ночувала у подруг, а потім умовила батьків і оселилася у бабусі на Печерську.

— Батько так хотів, щоб я грала на фортепіано, — розповідає вбивця з янгольським обличчям. — Я, до речі, дуже люблю Моцарта. Та музичну школу покинула. Мені хотілося проявити себе у чомусь, бути лідером. Ходила до різних спортивних секцій, але так і не знайшла себе. Можливо, про це не варто говорити, але десь років у 12 мріяла стати професійною повією. Однак це мені не вдалося, хоча й зараз марю красивим життям... Та ось загриміла сюди. Вийду років через 10, не знаю, ким буду. Не знаю навіть, чи зможу колись стати матір'ю, адже я вбила дитину. Їй було 15 років, як і мені тоді.

На руках у Юлі шрами. Це вона намагалася покінчити життя самогубством після того, як розповіла матері про вбивство дівчинки. Мати не повірила.

Повірити, що в цій тонкій істоті сидить диявол, і справді важко. Не повірили Юлі і її подруги, яким вона у пориві відвертості розповіла про вбивство, про те, що не може вирватися з якоїсь страшної компанії. Вони жаліли її, по-дитячому наївно співчували. А що ж Юля? Вона й цим скористалася зухвало і віроломно. Закортіло їй торік у грудні «прибарахлитися». Домовилась із Сашком, пам'ятаєте, тим, що поставив крапку на Аниному житті, розіграти сцену перед подругами. Нібн він хоче за щось розрахуватися з Юлею. Подруги, вона була впевнена, останнє з себе знімуть, щоб порятувати її. Так воно і сталося. Поживу Сашко і Юля поділили між собою, перепало дещо й компанії вбивць. А Юлю й заарештували, одягнутою у речі подруг...

У слідчому ізоляторі вона не була спочатку відвертою із слідством. Але згодом написала явку з повинною, в якій виклала своє лідерство у знущаннях над Анею, в її вбивстві. Це було на руку Сашкові, тертому злочинцеві. І під час слідства, і в суді він намагався сховатися за її спину, вмовляв Юлю взяти всю вину тільки на себе. Погрожував іншим. Втім, у цій компанії вбивць саме Сашко один обізнаний з тюремним життям. У грудні 1987 року його вже засуджували на три роки позбавлення волі за пограбування і крадіжки. Та за клопотанням депутата Верховної Ради СРСР він був помилуваний Указом Президії Верховної Ради УРСР минулого скликання. Строк покарання, що його він не відбув, було замінено умовним позбавленням волі з іспитовим річним терміном. 30 березня минулого року звільнився з ВТК. Збирався одружитися з дівчиною, яка чекала його з першого ув'язнення. 20 вересня він уперше побачив Аню, 22-го разом з іншими вбивав її.

Втім, моральне, потім і фізичне вбивство почалося не в лісі і навіть не дорогою до нього, а 20 вересня ввечері, коли десятеро юнаків і дівчат зустрілися на залізничному вокзалі. Як усі шляхи ведуть до Рима, так у певному колі київських підлітків, що не можуть знайти собі притулку у цьому житті, всі шляхи ведуть на вокзал чи до «труби» на Хрещатику. Десятеро — восьмеро Аниних убивць, Аня і дівчина, назвемо її Ірою. Ось про неї можна було б не згадувати, бо прямої участі, як «вісімка», у вбивстві вона не брала. Та, якщо за великим рахунком, воно сталося через наклепи, що зводила ця особа на Аню. Мовляв, її батько служить у міліції, а сама Аня «сексотка», та ще й недавно лікувалася у шкірно-венерологічному диспансері. Там Іра разом з Наталкою Л., яка брала участь у вбивстві, бачили Аню. Не будемо уточнювати, чому у цьому закладі за колючим дротом опинилися наклепниці...

Так-от, уся ця вокзальна зграя їхала у гуртожиток до Івана. До речі, Сашко і Мирослав, які ніде не працювали, мешкали у кімнаті гуртожитку разом з Іваном. Юра їхав ночувати до свіжоспеченого знайомого, бо полаявся з матір'ю. Тут нагодилася компанія. А ще — ніби сподобалася дівчина Аня. Вони разом і їхали в трамваї, розмовляли. А восьмеро вокзальних знайомих тим часом перемивали Аниним кісточки. І коли вже прийшли до гуртожитку, всі мали на неї зуб. Сказали про це і Юркові. Симпатія до Ані згасла. Це була зрада. Дівчина відчула якусь неприязнь до себе і хотіла їхати додому. Її не пускали. Юра, мабуть, для того, щоб припинити взаємини з Анею, пішов проводжати Іру. Компанія, крім Юлі та Ані, приклалася до пляшки з горілкою, яку одержала від приїжджих у вигляді «гонорару» за те, що малолітки показали їм нічний горілчаний магазин.

До гуртожитку вже не впускали. І тому компанія вирішила лізти на балкон другого поверху по газопровідній трубі. Аня пручалася. Її наказували лізти, погрожували, що інакше «посадять її на пляшку». Вона зірвалася і впала, зачепила Івана, той, не довго думаючи, штовхнув і вилаяв її. Юля вдарила. Тоді підставили лавку і знову змусили Аню лізти на балкон. Вона ледь видерлася.

Тут у кімнаті Івана й почалися знущання.

Позаяк п'яні оргії і дебоші Іван влаштовував дуже часто, його сусіди по гуртожитку вже звикли до них. Навіть напередодні у цій кімнаті бучна, з дев'ятьма пляшками горілки пиятика, закінчилася груповим зґвалтуванням 13-річної Алли Д. Виконавці ті ж самі — Іван, Сашко, Мирослав і Людмила, яка привела з собою Аллу і сказала компанії, що вона — повія. Її розіграли на сірниках... А вранком побили солдатським ременем і вигнали. Ніхто не збирався прибирати з підлоги використані презервативи, пляшки з-під горілки. Так усе це валялося у кімнаті до наступного вечора, коли жертвою компанії стала Аня.

Дно. До нього звикли сусіди. Що поробиш, коли навіть заява-скарга, написана на ім'я начальника Мінського райвідділу міліції, що, до речі, розташований поруч з гуртожитком, так і залишилася без розгляду. Нічого не стримувало Івана. Він своїм цинізмом, розбещеністю, вигадками про якихось всесильних «корешів» наганяв страх на своїх сусідів, хлопців, що вже відслужили в армії... Тому, мабуть, не наважилися ні міліцію викликати, ні навіть зізнатися матері Мирослава, яка прийшла у пошуках сина до гуртожитку, саме до тієї злополучної 116-ї кімнати, пізно ввечері 21 вересня, що тут він, що у небезпеці життя 15-річної дівчини. Не сказав Іванів сусід М. Чередниченко, не пустив, тільки брутально вилаяв. Вона пішла, а там, у кімнаті тривав моральний і фізичний терор над Анею, яка вже другу добу ходила по кімнаті, у чому мати народила, голодна, побита, знівечена.

Іван як господар хати відчував себе й господарем життя. Чужого. Його ж летіло шкереберть ще, як мовиться, з пелюшок. Повний сирота, він хоча й закінчив Сумське СПТУ-16, працювати не бажав. Лише два тижні ходив на роботу на ДБК-4 у Києві, потім узяв відпустку і до роботи не приступив. Кімнати його в гуртожитку не позбавили, за прогули не звільнили — неповнолітній же, сирота. Значимість свою Іван відчував й у тому, що з ним водився Сашко, який, до речі, приховував своє справжнє прізвище і всім називався Дімою зі Львова. А терпів Ваню поруч із собою, бо треба було десь жити. А взагалі-то до Івана нікому й діла не було. Навіть мати І, Микита, яку у ході слідства розшукали у Виноградівському районі на Закарпатті, відмовилася приїхати на побачення з ним: мовляв, нема грошей.

Так само як Івана, не балувала доля й Наталку Л., яка після смерті матері, відчувши на собі п'яний бать-

ків кула...
зібрала ...
сама при...
ської обл...
Переясла...
талчина ...
цікавила ...
ка. Шко...
фабрика ...
дом пошу...
На сяке-...
ляла про...
відеосало...
лізничном...
чим. Нап...
ла клі...
рологічне...
вересня ...
ла з ШВ...
на кварт...
мих, де ...
Аню. Ра...
ни втрьо...
зал.

Аніна ...
нівна, ро...
коли її ...
із шкірне...
спанс...
ло пр...
мати доз...
в їхній ...
роша ді...
сирота. ...
жалієму ...

...Само...
Аня доп...
знущань...

ЖИТ...
С...

Дарма...
могла. ...
продала...
товарка ...
ме в...
що А...
бажання...
жорсток...
ких год...
ми двом...
нями та...
її тілі ...
На ніч...
поклали...
ном.

Втім, ...
мила оп...
туації, ...
панії. ...
тельнок...

...ЛЬНО- ...ДЕШНЕ» ...ОМСТВО

...ці восьмеро? ...інспекції у ...олітніх. Крім ...х, решта по... Анею за два ...Її, якто вихо... ...постійно ...з батьками, ...вміло кори... ...рами між ба... ...які не могли ...у вихованні ...нникнути мате... ...пізні повер... після гуль... ночувала у ...умовила ба... ...лася у бабусі

...так хотів, щоб ...фортепіано, — ...з янгольсь... — Я, до речі, ...Моцарта. Та ...олу покинула. ...проявити себе ...лідером. Хо... ...спортивних ...і не знайшла ...про це не ...але десь ро... стати про... Однак це ...хоча й ...красивим жит... ...загримила сю... через 10, ...буду. Не знаю ...колись ста... ...я вбила ...15 років, як

...Юлі шрами. Це ...покінчити ...вбством після то... ...матері про ...Мати не

...в цій тонкій ...диявол, і справ... ...повірили Юлі і ...вона у по... розповіла ...про те, що не ...з якоїсь ...Вони жа... ...чому наївно ...що ж Юля? ...зористалася зу... ...Закортіло ...«прибарах... ...лась із Саш... ...тим, що по... ...на Аниному ...сцену пе... ...Ніби вин хо... ...розрахуватися з ...вона була ...з себе зні... ...порятувати її. ...талося. Поживу ...поділили між ...дещо й ком... ...Юлю й за... ...гнутою у ре...

...ізоляторі во... ...початку відвер... ...Але зго... ...явку з повин... ...лася своє лі... ...ущаннях над ...стві. Це було ...тертому ...під час слід... ...він намагався ...спину, вмовв... ...вину ті... ...Погрожував ін... ...цій компанії ...Сашко один обі... ...життям. ...року його вже ...три роки ...за пограбу... ...Та за кло... ...Верховної ...був помилу... ...Президії Вер... ...УРСР минулого ...покарання, ...відбув, було ...позбавлен... ...річним ...березня мину... ...звільнився з ...одружитися

з дівчиною, яка чекала його з першого ув'язнення. 20 вересня він уперше побачив Аню, 22-го разом з іншими вбивав її.

Втім, моральне, потім і фізичне вбивство почалося не в лісі і навіть не дорогою до нього, а 20 вересня ввечері, коли десятеро юнаків і дівчат зустрілися на залізничному вокзалі. Як усі шляхи ведуть до Рима, так у певному колі київських підлітків, що не можуть знайти собі притулку у цьому житті, всі шляхи ведуть на вокзал чи до «труби» на Хрещатику. Десятеро — восьмеро Аниних убивць, Аня і дівчина, назвемо її Ірою. Ось про неї можна було б не згадувати, бо прямої участі, як «вісімка», у вбивстві вона не брала. Та, якщо за великим рахунком, воно сталося через наклепи, що зводила ця особа на Аню. Мовляв, її батько служить у міліції, а сама Аня «сексотка», та ще й недавно лікувалася у шкірно-венерологічному диспансері. Там Іра разом з Наталкою Л., яка брала участь у вбивстві, бачили Аню. Не будемо уточнювати, чому у цьому закладі за колючим дротом опинилися наклепниці...

Так-от, уся ця вокзальна зграя їхала у гуртожиток до Івана. До речі, Сашко і Мирослав, які ніде не працювали, мешкали у кімнаті гуртожитку разом з Іваном. Юра їхав ночувати до свіжоспеченого знайомого, бо полаявся з матір'ю. Тут нагодилася компанія. А ще — ніби сподобалася дівчина Аня. Вони разом і їхали в трамваї, розмовляли. А восьмеро вокзальних знайомих тим часом перемивали Аниних кісточки. І коли вже прийшли до гуртожитку, всі мали на неї зуб. Сказали про це і Юркові. Симпатія до Ані згасла. Це була зрада. Дівчина відчула якусь неприязнь до себе і хотіла їхати додому. Її не пускали. Юра, мабуть, для того, щоб припинити взаємини з Анею, пішов проводжати Іру. Компанія, крім Юлі та Ані, приклалася до пляшки з горілкою, яку одержала від приїжджих у вигляді «гонорару» за те, що малолітки показали їм нічний горілчаний магазин.

До гуртожитку вже не впускали. І тому компанія вирішила лізти на балкон другого поверху по газопровідній трубі. Аня пручалася. Їй наказували лізти, погрожували, що інакше «посадять її на пляшку». Вона зірвалася і впала, зачепила Івана, той, не довго думаючи, штовхнув і вилаяв її. Юля вдарила. Тоді підставили лавку і знову змусили Аню лізти на балкон. Вона ледь видерлася.

Тут у кімнаті Івана й почалися знущання.

Позаяк п'яні оргії і дебоші Іван влаштовував дуже часто, його сусіди по гуртожитку вже звикли до них. Навіть напередодні у цій кімнаті бучна, з дев'ятьма пляшками горілки пиятика, закінчилася груповим зґвалтуванням 13-річної Алли Д. Виконавці ті ж самі — Іван, Сашко, Мирослав і Людмила, яка привела з собою Аллу і сказала компанії, що вона — повія. Її розіграли на сірниках... А ранком побили солдатським ременем і вигнали. Ніхто не збирався прибирати з підлоги використані презервативи, пляшки з-під горілки. Так усе це валялося у кімнаті до наступного вечора, коли жертвою компанії стала Аня.

Дно. До нього звикли сусіди. Що поробиш, коли навіть заява-скарга, написана на ім'я начальника Мінського райвідділу міліції, що, до речі, розташований поруч з гуртожитком, так і залишилася без розгляду. Нічого не стримувало Івана. Він своїм цинізмом, розбещеністю, вигадками про якихось всесильних «корешів» наганяв страх на своїх сусідів, хлопців, що вже відслужили в армії... Тому, мабуть, не наважилися ні міліцію викликати, ні навіть зізнатися матері Мирослава, яка прийшла у пошуках сина до гуртожитку, саме до тієї злополучної 116-ї кімнати, пізно ввечері 21 вересня, що тут він, що у небезпеці життя 15-річної дівчини. Не сказав Іванів сусід М. Чередниченко, не пустив, тільки брутально вилаяв. Вона пішла, а там, у кімнаті тривав моральний і фізичний терор над Анею, яка вже другу добу ходила по кімнаті, у чому мати народила, голодна, побита, знівечена.

Іван як господар хати відчував себе й господарем життя. Чужого. Його ж летіло шкереберть ще, як мовиться, з пелюшок. Повний сирота, він хоча й закінчив Сумське СПТУ-16, працювати не бажав. Лише два тижні ходив на роботу на ДБК-4 у Києві, потім узяв відпустку і до роботи не приступив. Кімнати його в гуртожитку не позбавили, за прогули не звільнили — неповнолітній же, сирота. Значимість свою Іван відчував й у тому, що з ним водився Сашко, який, до речі, приховував своє справжнє прізвище і всім називався Дімою зі Львова. А терпів Ваню поруч із собою, бо треба було десь жити. А взагалі-то до Івана нікому й діла не було. Навіть мати І, Микита, яку у ході слідства розшукали у Виноградівському районі на Закарпатті, відмовилася приїхати на побачення з ним: мовляв, нема грошей.

Так само як Івана, не балувала доля й Наталку Л., яка після смерті матері, відчувши на собі п'яний батьків кулак, у свої 13 років зібрала грошей на квиток і сама приїхала з Кустанайської області до родичів у Переяслав-Хмельницький. Наталчина подальша доля не цікавила її батька А. Ляшука. Школа-інтернат, СПТУ, фабрика «Спецодяг», а згодом пошуки пригод у Києві. На сяке-таке життя підробляла продажем квитків у відеосалоні «Експрес» на залізничному вокзалі і ще дечим. Наприкінці серпня стала клієнткою шкірно-венерологічного диспансеру. 19 вересня разом з іншими втекла з ШВД, переховувалася на квартирі одного із знайомих, де й зустріла Іру та Аню. Разом 20 вересня вони втрьох і приїхали на вокзал.

Анина мати, Катерина Іванівна, розповіла у суді, що коли її донька виписалася із шкірно-венерологічного диспансеру, тільки [illegible] було про Наталку, [illegible] те, щоб мати дозволила оселитися їй в їхній сім'ї. Вона дуже хороша дівчина, казала Аня, сирота. Давай-но, мамо, пожаліємо її.

...Саме Наталку просила Аня допомогти їй втекти від знущань з гуртожитку.

ЖИТТЯ — НАЧЕ СКЛЯНКА ВОДИ

Дарма. Наталка не допомогла. Добре, що хоч не продала, як це зробила інша товарка — Людмила Р. Саме в[она] розповіла компанії, що Аня хоче втекти. За це бажання з неї знущалися ще жорстокіше, протягом кількох годин голу били парами двома солдатськими ременями так, що від пряжок на її тілі залишилися зірки... На ніч зв'язали вірьовками і поклали на підлогу під вікном.

Втім, Бог усе бачить. Людмила опинилася в Аниній ситуації, у пастці цієї ж компанії. Їй погрожували смертельною розправою, бо вона розповіла про вбивство стороннім. Людмилу заманили на квартиру. Мирослав, Іван, Сашко, Юля били її щосили, потім Юля запропонувала хлопцям прилюдно «пропустити її по колу». Погодився тільки Іван. По цьому Людмилу примусили займатися лесбіянством.

Втім, у цій компанії панувала філософія «склянки води». «Склянки води» — із пасажирами на нічному прогулянковому теплоході, із перехожими на вокзалі, та будь-де. Так, скажімо, заробляла на розваги і косметику Еліна Ш., яка теж брала участь у вбивстві. Тому, мабуть, усе, що примушували робити Аню, не викликало протесту у душах-химерах цих малоліток. Особливою здатністю до принижень відзначалася Юля, але й усі інші слухняно і не без інтересу сприймали її цинічні «мульки». Їх вистачило більше, ніж на добу. Аню били солдатським ременем, виголили хрест і постригли, людно ґвалтували, змушували сідати на свічу, займатися лесбіянством, пити мочу насильників, лизати підлогу, свої рвотні маси з неї, генеталії кота, взуття і ноги своїх насильників, жувати наповнені тарганами презервативи, що залишилися на підлозі після попередньої оргії, імітувати статевий акт, битися головою об шафу, танцювати «Ламбаду», ходити роботом, щоб... було весело і смішно.

Оргія не знала меж. Аня просила, щоб її відпустили за викуп у три тисячі карбованців. Іван, Юля, Наталка, Еліна були згодні на це, Сашко і Люда промовчали, а Мирослав і Юра про викуп і чути не хотіли.

Через добу знущань, коли вже живого місця на жертві не було, Сашко знайшов вихід: треба вбити Аню. Всі погодилися. І вбили.

Чи могло цього всього не статися? Так, могло.

Аня потрапила у шкірно-венерологічний диспансер виключно з подачі... інспектора у справах неповнолітніх Шевченківського району Києва В. Кальченка. І не тому, що хворіла, а за... бродяжництво. Розумієте, так і написано у направленні — за бродяжництво.

І, здається, позбавлення волі у кімнаті гуртожитку та у ШВД — аналогічні за своєю аморальністю. І там, і там життя і честь не цінувалися, наче склянка води.

Якось уранці інспектор В. Кальченко завітав на квартиру до Ані. Дівчина якраз тоді страждала на загострення тромбофлебіту, і лікарі приписали їй постільний режим. Інспектор, незважаючи на це, запросив Аниного батька, Григорія Степановича, поїхати разом з донькою на засідання комісії у справах неповнолітніх. Аня, мовляв, перебуває на обліку в інспекції, уроки в школі пропускала, за що її виключили із школи, вдома часто не ночує, навіть у Новограді-Волинському якось затримали... Все це так, як і те, що Ані було важко вчитися, бо пропустила майже рік через серйозну хворобу. Вдалося її вилікувати, але фізично вона була розвинутішою за ровесниць. Всі дражнили її. І до школи ходити було, наче кара...

Але інспектор і слухати не хотів про те, що вона надумала піти у вечірню школу, влаштуватися на роботу в ЖЕК, де працює мати. Втім, батька, працівника міліції, який, врешті, бажає добра своїй доньці, мабуть, не важко було переконати, що «виховний момент» на засіданні комісії не завадить його доньці, яка любить шукати пригод. Поїхали на засідання втрьох. Аня, Григорій Степанович та інспектор В. Кальченко. І от на цьому засіданні комісії Шевченківського райвиконкому видається окрема постанова, якою Аню направили у приймальник-розподільник, мовляв, щоб вона не скоїла злочин, або щоб проти неї не було скоєно злочину. І ніхто з депутатів не збагнув, що до цього закладу вміщують дітей віком до 15 років, щоб з'ясувати їхні особи, адреси, місця роботи батьків. І не з домашнього ліжка забирають, а з вокзалів, поїздів, притонів тощо.

Начальник цього сумного закладу відмовився приймати Аню, бо їй уже виповнилося 15 років. Але інспекторові В. Кальченку дуже кортіло позбутися «неблагополучної» підопічної. Тому він виявив максимум винахідливості і направив її у ШВД.

Якщо раніше політичних противників замикали до «психушки», то «важких» дітей нині дозволяють собі кидати у ШВД за колючим дротом і з охороною.

Аню незаконно позбавили волі. У такий спосіб інспектор В. Кальченко полегшив собі життя і мав намір забезпечити добрі показники по службі.

А вони, між іншим, безглузді. Якщо підопічний інспектора у справах неповнолітніх скоїть якийсь злочин, цей інспектор позбавляється можливості, приміром, одержати вище звання або премію. Врахуйте, криміногенних, неблагополучних підлітків кожний інспектор має до сотні, а то й більше. Спробуй-но за всіма вгледіти. Це просто фізично неможливо. Не будеш же ходити по п'ятах за кожним.

Загалом, ця соціальна проблема поки що у нас далека від розв'язання. Інспекції не виховують підлітків, вони в ос-

новному зб... тистичні да... таких непов... міло, прагну... спосіб позбу... не вчинила... але вона ні... вдома. Отже... інспектора, ... не для його... службі. У П... спектор, що... річ, як Дек... дини... В Ш...

А там зо... Там «подру... треба було ... міну від Ан... ній і мора... стала жертв... бити брудн... спектор В. ... другами» Н... Перший вл... а останні з... конавши ко... венерично... «стукачка».

КОМ...

Усі участ... ребували на... ції у справ... І кожен з... принцип: «... льки мертв... стала жерт... клепу, а й ... ла дочкою ...

Шкода ба... но, не тих, ... від своїх д... бажаючи до... так і не зм... щепити. Ти... чи деспотиз... тично щодо... них особист... свою волю ... ли з дому. ... Богаченко, ... ства вихову... му кулаку. ... подружився... якби не ... все могло б... інакше. Ма... він не зуст... ровесницею... писати розп... писав. Вон... одяг. Влаш... ли вдома у ... рослав утік... претензій. ...

Такий ж... ликою міро... рослих, обр... дового прих... ми живе ві... рідний бать... дізнався пр... жувати віт... кинувся р... го батька, ... знає його ... биста траг... літка жорсто... чих і, зокре... намагалася ... го різними ... боронами. ... щоб син ... рявся і жи... це швидко ... підносити ... яку вона х... ла помста з...

Як ми в... Або безапе... таризм у ... або безвід... яких забага... зробити ба... ти своїх д... ті вдома не... міння і вол... на дні?

Діти, зда... вже не діт... ні, що пот... розваг. Це... все більше ... лих уподоб... ді дуже хо... рослим, роз... бою, своїм ... ти, щоб то...

ГОЛОС України

свої 13 років
...ей на квиток і
...а з Кустанай-
до родичів у
...ельницький. На-
...льша доля не
...атька А. Ляшу-
...нтернат, СПТУ,
...ецодяг», а зго-
...пригод у Києві.

...життя підроб-
...ем квитків у
...Експрес» на за-
...вокзалі і ще де-
...ці серпня ста-
...ю шкірно-вене-
...испансеру. 19
...з іншими вітек-
...переховувалася
...одного із знайо-
...устріла Іру та
...20 вересня во-
...иїхали на вок-

...Катерина Іва-
...ла у суді, що
...а вписалася
...ерологічного ди-
...ки ...но бу-
...ку, ...те, щоб
...а оселитися їй
...Вона дуже хо-
...казала Аня,
...но, мамо, по-

...алку просила
...и її втекти від
...ртожитку.

— НАЧЕ ...ЯНКА ...ОДИ

...талка не допо-
..., що хоч не
...зробила інша
...юдмила Р. Са-
...ові ...омпанії,
...втечі. За це
...знущалися ще
...протягом кіль-
...олу били пара-
...датськими реме-
...від пряжок на
...лися зірки...
...ли вірьовками і
...підлогу під вік-

...се бачить. Люд-
...ся в Аниній си-
...ці цієї ж ком-
...ожували смер-
...равою, бо вона

розповіла про вбивство стороннім. Людмилу заманили на квартиру. Мирослав, Іван, Сашко, Юля били її щосили, потім Юля запропонувала хлопцям прилюдно «пропустити її по колу». Погодився тільки Іван. По цьому Людмилу примусили займатися лесбіянством.

Втім, у цій компанії панувала філософія «склянки води». «Склянки води» — із пасажирами на нічному прогулянковому теплоході, із перехожими на вокзалі, та будь-де. Так, скажімо, заробляла на розваги і косметику Еліна Ш., яка теж брала участь у вбивстві. Тому, мабуть, усе, що примушували робити Аню, не викликало протесту у душах-химерах цих малоліток. Особливою здатністю до принижень відзначалася Юля, але й усі інші слухняно і не без інтересу сприймали її цинічні «мульки». Їх вистачило більше. ніж на добу. Аню били солдатським ременем, виголили хрест і постригли, людно гвалтували, змушували сідати на свічу, займатися лесбіянством, пити мочу насильників, лизати підлогу, свої брудні масі з неї, геніталії кота, взуття і ноги своїх насильників, жувати наповнені тарганами презервативи, що залишилися на підлозі після попередньої оргії, імітувати статевий акт, битися головою об шафу, танцювати «Ламбаду», ходити роботом, щоб... було весело і смішно.

Оргія не знала меж. Аня просила, щоб її відпустили за викуп у три тисячі карбованців. Іван, Юля, Наталка, Еліна були згодні на це, Сашко і Люда промовчали, а Мирослав і Юра про викуп і чути не хотіли.

Через добу знущань. коли вже живого місця на жертві не було, Сашко знайшов вихід: треба вбити Аню. Всі погодилися. І вбили.

Чи могло цього всього не статися Так, могло.

Аня потрапила у шкірно-венерологічний диспансер виключно з подачі... інспектора у справах неповнолітніх Шевченківського району Києва В. Кальченка. І не тому, що хворіла, а за... бродяжництво. Розумієте, так і написано у направленні — за бродяжництво.

І, здається, позбавлення волі у кімнаті гуртожитку та у ШВД — аналогічні за своєю аморальністю. І там, і там життя і честь не цінувалися, наче склянка вода.

Якось уранці інспектор В. Кальченко завітав на квартиру до Ані. Дівчина якраз тоді страждала на загострення тромбофлебіту, і лікарі приписали їй постільний режим. Інспектор, незважаючи на це, запросив Аніного батька, Григорія Степановича, поїхати разом з донькою на засідання комісії у справах неповнолітніх. Аня, мовляв, перебуває на обліку в інспекції, уроки в школі пропускала, за що її виключили із школи, вдома часто не ночує, навіть у Новограді-Волинському якось затримали... Все це так, як і те, що Ані було важко вчитися, бо пропустила майже рік через серйозну хворобу. Вдалося її вилікувати, але фізично вона була розвинутішою за ровесниць. Всі дражнили її. І до школи ходити було, наче кара...

Але інспектор і слухати не хотів про те, що вона надумала піти у вечірню школу, влаштуватися на роботу в ЖЕК, де працює мати. Втім, батька, працівника міліції, який, врешті, бажає добра своїй доньці, мабуть, не важко було переконати, що «виховний момент» на засіданні комісії не завадить його доньці, яка любить шукати пригод. Поїхали на засідання втрьох. Аня, Григорій Степанович та інспектор В. Кальченко. І от на цьому засіданні комісії Шевченківського райвиконкому видається окрема постанова, якою Аню направили у приймальник-розподільник, мовляв, щоб вона не скоїла злочин, або щоб проти неї не було скоєно злочину. І ніхто з депутатів не збагнув, що до цього закладу вміщують дітей віком до 15 років, щоб з'ясувати їхні особи, адреси, місця роботи батьків. І не з домашнього ліжка забирають, а з вокзалів, поїздів, притонів тощо.

Начальник цього сумного закладу відмовився приймати Аню, бо їй уже виповнилося 15 років. Але інспекторові В. Кальченку дуже кортіло позбутися «неблагополучної» підопічної. Тому він виявив максимум винахідливості і направив її у ШВД.

Якщо раніше політичних противників замикали до «психушки», то «важких» дітей нині дозволяють собі кидати у ШВД за колючим дротом і з охороною.

Аню незаконно позбавили волі. У такий спосіб інспектор В. Кальченко полегшив собі життя і мав намір забезпечити добрі показники по службі.

А вони, між іншим, безглузді. Якщо підопічний інспектора у справах неповнолітніх скоїть якийсь злочин, цей інспектор позбавляється можливості, приміром, одержати вище звання або премію. Врахуйте, криміногенних, неблагополучних підлітків кожний інспектор має до сотні, а то й більше. Спробуй-но за всіма вгледіти. Це просто фізично неможливо. Не будеш же ходити по п'ятах за кожним.

Загалом, ця соціальна проблема поки що у нас далека від розв'язання. Інспекції не виховують підлітків, вони в основному збирають певні статистичні дані про наявність таких неповнолітніх. І, зрозуміло, прагнуть у будь-який спосіб позбутися їх. Ось Аня не вчинила ніякого злочину, але вона іноді не ночувала вдома. Отже, у ній, на думку інспектора, є щось небезпечне для його просування по службі. У ШВД її! Забув інспектор, що існує ще така річ, як Декларація прав людини... В ШВД!

А там зовсім інший світ. Там «подруги», яких таки треба було лікувати, на відміну від Ані. Там бруд фізичний і моральний. А вона чиста. Значить, і її треба зробити брудною. І зробили. Інспектор В. Кальченко, з «подругами» Наталкою та Ірою. Перший влаштував у ШВД, а останні звели наклеп, переконавши компанію, що Аня венерично хвора міліцейська «стукачка».

КОМУ ВНИЗ

Усі учасники злочину перебували на обліку в інспекції у справах неповнолітніх. І кожен з них сповідував принцип: «хороший мент тільки мертвий». Тому й Аня стала жертвою не тільки наклепу, а й тому, що вона була дочкою міліціонера.

Шкода батьків, ні, звичайно, не тих, які відмовилися від своїх дітей, а тих, хто бажаючи добра своїм чадам, так і не зміг це добро прищепити. Тих, хто, засуджуючи деспотизм на словах, деспотично щодо своїх дітей, їхніх особистостей нав'язував свою волю так, що діти тікали з дому. Ось Мирослав Богаченко, скажімо, з дитинства виховувався у залізному кулаку. У 15 років він подружився з дівчиною. І якби не материні скандали, все могло бути в його житті інакше. Мати вимагала, щоб він не зустрічався із своєю ровесницею, навіть вимагала писати розписку. І він, уявіть, писав. Вона ховала його одяг. Влаштовувала скандали вдома у тієї дівчини. Мирослав утік від материних претензій. Втік на дно.

Такий же шлях, теж великою мірою саме через дорослих, обрав і Сашко. Мати довго приховувала, що з ними живе вітчим, а не Сашків рідний батько. Коли хлопець дізнався про це, почав погрожувати вітчиму вбивством, кинувся розшукувати рідного батька, який і нині не визнає його за сина. Ця особиста трагедія зробила підлітка жорстоким до оточуючих і, зокрема, до матері, яка намагалася тиснути на нього різними дріб'язковими заборонами. Їй так хотілося, щоб син в усьому підкорявся і жив її розумом. Він це швидко зрозумів і почав підносити їй ту «правду», яку вона хотіла чути. Це була помста за обман.

Як ми виховуємо дітей? Або безапеляційний авторитаризм у ставленні до них, або безвідмовність у будь-яких забаганках. Що можуть зробити батьки, щоб втримати своїх дітей вдома, коли ті вдома не знаходять розуміння і воліють знайти його на дні?

Діти, здається, у свої 13 вже не діти у тому розумінні, що потребують дитячих розваг. Це вік, коли вони все більше тяжіють до дорослих уподобань. Бо саме тоді дуже хочеться стати дорослим, розпоряджатися собою, своїм часом. Як зробити, щоб той час і те, ще незміцніле «я» не були розтоптані озвірілою компанією на вокзалі чи у «трубі» на Хрещатику, яка тільки на перший погляд може здатися такою собі місциною для самовираження художників, музикантів, колекціонерів?

Якось після поїздки до Баварії начальник управління карного розшуку МВС України П. Мельник розповідав, що там створено спеціальні центри для підлітків, що інспектори поліції, які працюють з дітьми, не носять поліцейську форму. Вони у цивільному і, зрозуміло, сприймаються підлітками інакше. До того ж у таких центрах з дітьми працюють психологи. І все влаштовано так, що підлітки тягнуться туди, бо до них ставляться як до дорослих. Не моралізують, а створюють умови для самовираження.

У нас же інспекції та комісії існують самі собою, а ці акселерати та їхні батьки — самі по собі. Здається, так буде довго. Центри для підлітків не можуть дати швидкого економічного ефекту. У держави немає грошей на дітей. А тому ми маємо зізнатися собі: ще довго триватиме жорстокий відбір: комусь вгору — освіта, вдалий бізнес, підприємництво і ще багато принадливих речей, а комусь вниз — на дно вокзалів, «труб», притонів. Жорстоко? Так. Але не зізнавшись собі у цьому, ми не збагнемо, що саме треба робити, щоб на дно втрапило якомога менше наших дітей.

Щоб відтворити картину, вбивства, а проводилося це окремо з кожним із злочинців, крім Сашка, який відмовився, бо, за його словами, «аж бере», запрошувалися підлітки одного із ПТУ Бородянки. Ці відтворення знімалися на відеоплівку, щоб найповніше встановити міру причетності кожного злочинця до вбивства.

Що ж, врешті, сталося після того, як Сашко сказав: «З нею час кінчати!».

Аню повалили обличчям до землі. Сашко завів шнур їй на шию, міцно наступив ногою на потилицю. За інший кінець вірьовки взявся Іван і так удвох почали душити. Останнього підмінив Мирослав, але швидко кинув вірьовку, бо вона боляче різала руку. Тоді Іван дав йому рукавичку, Мирослав вдягнув її, Іван намотав вірьовку вже на рукавичку, і Мирослав знову натягнув її. Сашко передав із своїх рук вірьовку Наташі Л. Потім душили Аню Юрій та Юля. Щоб жертва не пручалася, по черзі — Юля, Юра, Мирослав, Іван, Еліна стояли у неї на ногах...

— Була мить, — каже Юля вже в тюрмі, — коли наші з Анею погляди зустрілися, а в мене нічого не ворухнулося. Тепер цей погляд сниться...

Аня вже була мертвою, але Юлі здалося, що вона подає ознаки життя.

Щоб не забруднити одяг на той випадок, коли кров фонтануватиме з артерії жертви, вона, наче фартухом, зав'язала кофту і попросила у Сашка щось гостре. Він розбив об дерево порожню пляшку і подав їй «розочку». Нею Юля вже перерізала трупові горло, стравохід і трахею, рукою вирвала їх назовні. Робила все це у тих же рукавичках...

Іван, побачивши це, відійшов, його занудило. Компанії тільки мовив: «Там таке робиться...» А Юля тим часом сікла «розочкою» ліву Анину щоку, скроні, вганяла скло під нижню повіку лівого ока. Цього видалося замало, тоді вона почала тикати палкою у розрізане горло. Наостанок по черзі з Іваном обприскали жертву дихлофосом. Від цього на тілі з'явилися вже посмертні опіки.

Юля витерла закривавлені руки об кофту і закинула її на дерево...

Сутеніло. Сашко квапив: швидше треба було ховати труп. Сяк-так вирили невелику воронку, в яку поклали жертву, одяг, у якому привезли Аню, і ті закривавлені рукавиці, балончик. Закидали землею, замаскували гілками і листям. І — гайда на станцію. У селі Дружня помили руки у ставку і на автобусній зупинці розклались їсти ще одного кавуна, що прихопили з Києва. Солодко було і смачно...

Кофта на дереві, витоптана трава з кривавою плямою, купа гілок довкола свіжої землі, голова і ноги жертви, ледь присипані землею, — все це побачили 23 вересня дві жінки, які натрапили на це місце у лісі, збираючи гриби. Остовпіли.

— Наступного разу, — обмовилась якось у слідчому ізоляторі Юля, — таких слідів не залишу.

Знищити їх приїздив через кілька тижнів і Сашко. Але Аня вже знайшла спокій на цвинтарі.

Мети досягнуто — міру встановлено. «Побічний» же ефект несподівано вразив. Не тільки злочинці, а й їх ровесники-«актори» якось спотворено сприймають життя. Як ви думаєте реагували «актори» на саме вбивство, як ставилися до вбивць, які брали участь у відтворенні? Це важко збагнути: між ними встановилися мало не приятельські стосунки. На «знімальному майданчику», де тепер стоїть чорний хрест, доводилося робити зауваження мало не кожному з «акторів», надто весело і безжурно поводили вони себе, відтворюючи те, що чинили вбивці. Переглядаючи плівки разом, і «актори», і злочинці пирскали від сміху, відпускали репліки з приводу того, хто який мав вигляд, хто як повернувся, хто як відганяє комашок. Вони дивилися, як убивали їхню ровесницю. Їм було весело.

Аня не була жорстокою. Вона писала ліричні вірші. Рядки одного з них — епіграф до цієї публікації: «Пусть теперь поплачут звери, что лепесток утоптан в землю».

В'ячеслав ДИННИК,
слідчий УВС Київської області;

Світлана ПИСАРЕНКО,
оглядач «Голосу України».

Від редакції. Коли матеріал уже було підготовлено до друку, Київський обласний суд під головуванням В. Пивовара після місячного розгляду справи виніс вирок: Сашка, Юлю, Івана, Юрія, Наталку, Еліну засуджено до 10 років, Мирослава до 9, Людмилу до 8 років позбавлення волі. Бо всі ці вбивці скоїли злочин ще неповнолітніми. А ваша думка?

Нефутбольні ігри пана Блаттера

Як відомо, Федерація футболу України 2 грудня надіслала до ФІФА телекс з проханням про прийняття тимчасово до цієї організації. І от наша Федерація вже має реакцію на своє звернення.

Генеральний секретар ФІФА Йозеф Блаттер зробив заяву такого змісту: «Поки відмовляємо у прийнятті Україні та Грузії. Питання може бути вирішене лише 3 липня 1992 року на конгресі ФІФА. А поки Україна повинна доводити про її політичне визнання іншими країнами. А команди-матки від Європи на жеребкуванні відбіркових груп чемпіонату світу-94 7 грудня в Нью-Йорку будуть такі: Італія, СРСР, Англія, Бельгія, Іспанія».

Голова Федерації футболу України Віктор БАННИКОВ звернувся до «Голосу України» з проханням опублікувати його коментар відносно реакції чиновника ФІФА. Ось що він сказав:

— П'ятдесятидвохмільйонний народ України 1 грудня на всеукраїнському референдумі на весь світ оголосив про свою незалежність. І доводити комусь про те, що Україна — незалежна, більше не збирається. Україну як самостійну державу вже визнала Росія, Польща, Угорщина, Литва, Канада. Це ж саме збираються найближчим часом зробити Данія, Швеція, Чехо-Словаччина, Ізраїль, Румунія тощо. Відома позитивна реакція на події в Україні й США.

Федерація футболу України стоїть на твердому шляху суверенітету і сподівається на її визнання ФІФА.

Таку відповідь ми надіслали до Міжнародної федерації. І все ж чекаємо офіційного рішення 7 грудня. На приватні ж записки пана Блаттера уваги не звертаємо.

Нас здивувало й те, що в жеребкуванні участь братиме команда неіснуючої держави СРСР. На те місце мають право претендувати усі колишні її республіки. Ну, а внесок українського футболу в збірну колишнього Радянського Союзу загальновідомий.

— Вікторе Максимовичу, а як з національним чемпіонатом України?

— Його неодмінно проведемо вже весною наступного року. Це рішення остаточне. Щоправда, дехто збирається заманити окремі наші клуби взяти участь у чемпіонаті іноземної держави. З цього приводу зауважу, якщо хтось і спокуситься на це, то його миттєво виключимо зі складу нашої Федерації і назавжди. Українські команди за кордоном матимуть право грати тільки в комерційних турнірах і тільки з нашого дозволу...

Віктор БРАНИЦЬКИЙ.

ЛОДІЯ НА СРІБНОМУ КОВЗАНІ

Відомий монумент київських князів Кия, Щека і Хорива та їхньої сестри Либеді в лодії, яка вмістилася на срібному ковзані, став емблемою відкритого особистого чемпіонату з фігурного катання.

Ці змагання, які стартували вчора в Палаці спорту столиці України, зібрали 100 учасників. Серед них фігуристи з Росії, Латвії, Узбекистану, Москви, Санкт-Петербурга. Нашу державу представляють: у парному катанні одесити Ольга Вавілова та Андрій Кіров, в одиночному у чоловіків — Віктор Петренко, В'ячеслав Загороднюк, Василь Єрьоменко (усі — Одеса), у жінок — киянки Наталя Горбенко і Олена Ляшенко, Оксана Баюн з Дніпропетровська та Людмила Іванова з Одеси, нарешті, танцювальний дует з Харкова — Світлана Черникова та Олександр Сосненко.

Оренда льоду в Палаці за чотири дні становитиме 24 тисячі карбованців. Серед спонсорів чемпіонату: об'єднання «Укрінко», яке приготувало дорогий і оригінальний приз. У цьому об'єднанні працює майстер спорту, багаторазовий чемпіон України, відомий арбітр Валерій Максаєв. Тому стає зрозумілим, чому «Укрінко» вирішило опікати фестиваль на льоду. Встановили свої відзнаки ще й фірма «Денді» та журнал «Соняшник».

— Основні надії на перемогу пов'язуємо з Віктором Петренком, — говорить голова національної Федерації фігурного катання України, головний арбітр чемпіонату, киянка **Людмила Михайловська.** — Повинна успішно виступити, гадаю, й Наталка Горбенко. Хоча й нещодавно перехворіла на запалення легень. І до тренувань приступила буквально на днях.

Мотивація для учасників солідна: найкращі за підсумками турніру дістануть путівки на чемпіонати Європи, світу та Олімпійські ігри.

— А яке майбутнє у цих чемпіонатів? Чи не стане нинішній останнім?

— Швидше за все чемпіонати колишнього Союзу відімруть. Київський, гадаю, буде останнім. А в майбутньому, не виключено, проводитимуться якісь матчеві зустрічі.

— А національні чемпіонати України?..

— Вони мають майже 50-річну історію, хороші традиції. Отож, вони продовжуватимуться. А відтепер набудуть ще більшого авторитету та значимості. Українські чемпіони самостійно виступатимуть на найбільших міжнародних змаганнях.

— І що робиться в цьому напрямі?

— Саме тепер готуємо документи, які незабаром відправимо до штаб-квартири Міжнародної федерації ІСУ. У червні наступного року відбудеться її конгрес, на якому, переконана, Україні не відмовлять у членстві.

— Які вступні внески?

— Приблизно 200 доларів США. При таких мізерних витратах прибуток буде чималий. Адже за кожного учасника чемпіонатів Європи, світу, Олімпійських ігор ІСУ виділяє національним федераціям валюту. За мінімальними підрахунками це 250 тисяч доларів на команду.

— І останнє, чи задовільна нині база фігурного катання на Україні?

— Проблем вистачає. У Києві ми ділимо дах з хокеїстами на ковзанці «Крижинка». Одеський Палац спорту, який вивів у люди цілий загін «зірок» світового рівня, тепер знаходиться в аварійному стані і потребує негайного ремонту. І лише в Дніпропетровську все гаразд. Є чудовий Палац і тренувальна ковзанка, де фігуристи господарі. Сподіваємося на підтримку Северодонецька та Харкова...

Віктор ГЕНЧУК.

ПОНЕДІЛОК

9 ГРУДНЯ

ПРОГРАМА УТ—1

16.00 УТН.
16.10 Чемпіонат країни з настільного тенісу.
16.40 На допомогу школі. Музика. Казка в музиці. «Лускунчик».
17.15 Циркова програма.
18.00 В.-А. Моцарт «Реквієм».
19.00 УТН.
19.30 «Хто ми...» Громадсько-політичний відеотижневик. Частина 1.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Науково-популярний фільм «Вода, енергія, електрика».
21.20 «Хто ми...». Громадсько-політичний відеотижневик. Частина 2.
22.20 Вечірній вісник.
22.50 Все про кіно.

ПРОГРАМА ЦТ—1

6.30 «Ранок».
9.05 Міжнародний дитячий фестиваль в Євпаторії.
10.20 Футбольний огляд.
10.50 Народні казки і притчі різних країн.
11.00 Прем'єра художнього телефільму «Це здорово, шефе!»
12.00 ТСН.
12.10 Прем'єра художнього телефільму «Повернися, шефе».
13.35 Мультфільм.
13.45 Телемікст.
14.30 Блокнот.
14.35 Це вам потрібно!
14.50 Біржовий пілот.
15.00 ТСН (з сурдоперекладом).
15.10 Це було, було...
15.30 «Житіє Дон Кіхота і Санчо». Художній телефільм. Фільм 2. 1 серія.
16.35 Дитяча година (з уроком французької мови).
17.35 За законами ринку.
18.05 Фігурне катання. Чемпіонат СРСР. Показові виступи. У перерві — 18.30 ТСН.
19.35 Прем'єра художнього телефільму «Повернися, шефе».
21.00 Інформаційна програма.
21.35 Авторське телебачення.
23.20 Міжнародні шестиденні велосипедні гонки професіоналів.
0.00 ТСН.
0.15 Істина і вогнище.

ПРОГРАМА ЦТ—2 і УТ—2

8.00 Гімнастика.
8.15 Година ділових людей.
9.15 Італійська мова.
9.45 Бесіди про російську культуру.
10.30 II фольклорний фестиваль у Нижньому Новгороді.
11.00 «Молитва». Документальний фільм.
11.30 Т. Ін. Ко. Телевізійна інформаційна комерційна програма.
12.00 Друзів моїх прекрасні риси.
12.30 Петербурзькі могікани.
13.00 «Місяць у Голландії». Фільм-балет.
14.15 Ми пам'ятаємо ваші обличчя.
15.10 Телевізійний музичний абонемент.
17.00 Мультфільм.
17.15 У світі тварин (з сурдоперекладом).
18.00 Селянське питання.
19.00 Завтра готується сьогодні.
19.15 Телебіржа інформує*.
19.45 Документальний фільм «Згуба»*.
20.00 Вісті.
20.20 Вечірня казка.
20.35 Документальний фільм «Любіть»*.
21.35 Пісенний вернісаж-92*.
21.55 П'яте колесо.
22.55 Реклама.
23.00 Вісті.
23.20 П'яте колесо.

*** Передачі II програми УТ.**

У програмах телебачення можливі зміни. Стежте за щоденними повідомленнями дикторів телебачення.

ВІВТОРОК

10 ГРУДНЯ

ПРОГРАМА УТ—1

7.30 Відеоблок «Ранкова мозаїка (мультфільм, «Сніданок нашвидкоруч», «Диваки», «Між нами, жінками»).
8.45 УТН.
9.00 Маленький концерт.
9.05 Художній фільм «Очима сатани».
10.35 Шкільний екран. 8 кл. Фізика. Будова атома.
10.55 Для юнацтва. «Канал «Д».
12.25 Доброго вам здоров'я. Нові розробки в стоматології.
12.55 УТН.
16.00 УТН.
16.10 Для дітей. Веселка.
16.40 На допомогу школі. Українська література. Відгук на документальний фільм.
17.10 Істина. Приватизація по-закарпатськи.
17.40 Р. Штраус. «Дон Жуан». Хореографічна новела.
18.00 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.
19.00 УТН.
19.30 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.
22.00 Вечірній вісник.
22.30 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.
23.30 УТН.
23.45 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.

ПРОГРАМА ЦТ—1

6.30 «Ранок».
9.05 Музика в ефірі. Вибране.
9.35 Дитяча година (з уроком французької мови).
10.35 Прем'єра художнього телефільму «Поїхали, шефе».
12.00 ТСН.
12.10 Манера. Азбука поведінки.
13.45 Телемікст.
14.30 Торговий ряд.
14.45 Біржові новини.
15.00 ТСН (з сурдоперекладом).
15.10 Зустріч з академіком М. Амосовим в Концертній студії Останкіно.
15.30 «Житіє Дон Кіхота і Санчо». Художній телефільм. Фільм 2. 2 серія.
16.45 Мультфільм.
16.55 Дитячий музичний клуб.
17.40 Разом з чемпіонами.
17.55 Зупинися, мить!
18.15 Світ захоплених.
18.30 ТСН.
18.45 Проект 30.
19.15 Телеміст «Москва — Індіанаполіс».
19.35 Прем'єра художнього телефільму «Поїхали, шефе».
21.00 Інформаційна програма.
21.35 «Всьому початок тут...» До 170-річчя з дня народження М. Некрасова.
22.35 Міжнародні шестиденні велосипедні гонки професіоналів.
23.35 ТСН.
23.50 Ангажемент театру «Плюс».

ПРОГРАМА ЦТ—2 і УТ—2

8.00 Гімнастика.
8.15 Французька мова. 1 рік.
8.45 Французька мова. 2 рік.
9.15 Мультфільми.
9.45 Авторські програми Ю. Нагібіна. Й.-С. Бах. Частина 1.
10.45 Прем'єра документального фільму «Ми залишились живим народом».
11.00 Презентація журналу «Дар».
12.00 Червоні і білі.
12.30 Друзів моїх прекрасні риси.
13.00 «І знову оперета».
13.40 «Граф Орлов з хутора Морозівка».
14.00 «Зітри випадкові риси». Композиція.
14.30 Ритмічна гімнастика.
17.00 Співає Рафаель Ільясов.
17.20 Клуб мандрівників
18.20 Людський маніфест.
19.00 Парламентський вісник Росії.
19.15 Київська панорама*.
19.45 Реклама*.
19.55 Реклама.
20.00 Вісті.
20.20 Вечірня казка.
20.35 Документальний телефільм «Сталкер чорнобильської зони»*.
21.05 Пісенний вернісаж-92*.
21.25 Апостол правди і науки. М. Драгоманов*.
22.15 Українська симфонічна музика*.
23.00 Вісті.
23.20 Театральний фургон. «Соло».
0.05 «Реверс». Розважальна програма.

СЕРЕДА

11 ГРУДНЯ

ПРОГРАМА УТ—1

7.30 Відеоблок «Ранкова мозаїка» (погода, гімнастика, мультфільм, «По виставочних залах», «Твоє хобі»).
8.45 УТН.
9.00 Концерт хорової музики.
10.15 Телефільм «Відлуння».
10.35 Шкільний екран. 11 кл. Основи інформатики і обчислювальної техніки. Мова програмування. Бейсік.
11.05 Телефільм «Брати».
11.40 Шкільний екран. 10 кл. Українська література. М. Коцюбинський. «Фата моргана».
12.10 УТН.
16.00 УТН.
16.10 Дитячий телетеатр. «Бука», Лялькова вистава.
17.05 Чи буває біда чужою.
18.00 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.
19.00 УТН.
19.30 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
22.00 Вечірній вісник.
22.30 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.
23.30 УТН.
23.45 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.

ПРОГРАМА ЦТ—1

6.30 «Ранок».
9.05 Дитячий музичний клуб.
9.50 Разом з чемпіонами.
10.05 Прем'єра документального телефільму «Чорна лебідка».
10.35 «Презумпція невинності». Художній фільм.
12.00 ТСН.
12.10 Що! Де! Коли!
13.20 Запрошення.
13.50 «Простір» — «Плюс».
14.20 Блокнот.
14.25 Партнер.
15.00 ТСН (з сурдоперекладом).
15.10 Сьогодні і тоді.
15.40 «Житіє Дон Кіхота і Санчо». Художній телефільм. Фільм 2. 3 серія.
16.50 П. Чайковський. «Слов'янський марш».
17.00 Дитяча година (з уроком англійської мови).
18.00 Точка зору.
18.30 ТСН.
18.45 Світ захоплених.
19.00 Футбол. Кубок УЕФА. 1/8 фіналу. «Динамо» (Москва) — «Гент» (Бельгія).
21.35 Прем'єра документального телефільму «Дві батьківщини Вальтера Ебертца».
22.15 Ялта-91.
22.30 Всі зірки. М. Хуцієв.
23.50 ТСН.
0.05 ТВ про TV.

ПРОГРАМА ЦТ—2 І УТ—2

8.00 Гімнастика.
8.20 Німецька мова. 1 рік.
8.50 Німецька мова. 2 рік.
9.20 Ключ до світового ринку.
9.50 Авторські програми Ю. Нагібіна.
10.45 «Фатальні знаки». Документальний фільм.
11.00 Без ретуші.
12.00 Друзів моїх прекрасні риси.
12.30 Тележурнал «Капітал».
13.00 Заспіваймо, друзі.
14.55 Не любо — не слухай.
17.00 Земля тривоги нашої. Прем'єра документального телефільму «Волга впадає в Каспійське море».
17.30 Ключ до світового ринку.
18.00 Міжнародний турнір з бадмінтону.
18.30 Київська панорама*.
19.00 Футбол. Кубок європейських чемпіонів. Фінальна група. «Спарта» (Прага) — «Динамо» (Київ). У перерві — Українська біржа повідомляє, пропонує, рекомендує*.
20.50 Вечірня казка.
21.05 Пісенний вернісаж-92*.
21.25 Документальний фільм «Закулісна історія»*.
21.50 Кримінальний канал.
22.55 Реклама.
23.00 Вісті.
23.20 На сесії Верховної Ради РРФСР.
23.50 Естрадна програма.

ЧЕТВЕР
12 ГРУДНЯ

ПРОГРАМА УТ—1

7.30 Відеоблок «Ранкова мозаїка» (погода, гімнастика, мультфільм, спортогляд, поради, «Сад, город»).
8.45 УТН.
9.00 Художній фільм із субтитрами «ЕСД».
10.35 Е. Гріг. Концерт для фортепіано з оркестром.
11.05 Кукурік і К°.
12.05 УТН.
16.00 УТН.
16.10 Для дітей. Веселка.
16.40 Республіканська фізико-математична школа. Як розв'язувати контрольні задачі з фізики!
17.10 Документальний фільм «Да будет твоя добродетель».
17.35 Фільм-балет «Роздум».
18.00 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.
19.00 УТН.
19.30 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
23.30 УТН.
23.45 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.

ПРОГРАМА ЦТ—1

6.30 «Ранок».
9.00 Мультфільм.
9.10 Дитяча година (з уроком англійської мови)
10.10 Концерт камерного оркестру ім. Бартока.
10.40 Вперше на екрані. Художній фільм «Команда-«33».
12.00 ТСН.
12.10 За зведеннями МВС.
13.40 Телемікст.
14.25 «Простір» — «Плюс».
15.00 ТСН (з сурдоперекладом).
15.10 Прем'єра документального фільму «Фронтовики, надіньте ордени».
15.20 «Житіє Дон Кіхота і Санчо». Художній телефільм. Фільм 2. 4 серія.
16.25 Фільм-дітям. «Подарунок».
17.30 «Прок» — бізнес і політика.
18.15 За зведеннями МВС.
18.30 ТСН.
18.45 ...До шістнадцяти і старші.
19.35 Вперше на екрані. Художній фільм «Команда-«33».
21.00 Інформаційна програма.
21.35 Зустріч в Концертній студії Останкіно з письменником В. Максимовим.
22.50 ТСН.
23.05 Згадуючи Цфасмана.
0.00 Футбольний огляд.
0.30 Теніс. Кубок «Великого шлему».

ПРОГРАМА УТ—2 і ЦТ—2

8.00 Гімнастика.
8.20 Іспанська мова. 1 рік.
8.50 Іспанська мова. 2 рік.
9.20 Здоров'я (з сурдоперекладом).
9.50 Контакт-форум.
10.20 Революція. Влада. Гроші...
10.40 «Анатолій та Валентина з кордону № 8». Документальний фільм.
11.10 Дім на Чистих Прудах.
12.30 Від за від.
13.00 З любов'ю до народної пісні.
13.40 Прем'єра документального телефільму «Тут моє коріння».
14.10 Ритмічна гімнастика.
14.40 С. Прокоф'єв. Класична симфонія № 1.
17.00 Здоров'я (з сурдоперекладом).
17.30 Розминка для ерудитів.
18.00 Київська панорама*.
18.30 Баскетбол. Жінки. Кубок європейських чемпіонів. «Динамо» (Київ) — «Спортінг» (Афіни). В перерві та по закінченні — Чемпіонат країни з хокею «Сокіл» — «Спартак»*.
20.45 Пісенний вернісаж-92*.
21.05 Документальний фільм «Росток моей радости грешной». «Укркінохроніка»*.
21.30 На сесії Верховної Ради РРФСР.
21.55 П'яте колесо.
22.55 Реклама.
23.00 Вісті.
23.20 П'яте колесо.

ДО УВАГИ ГЛЯДАЧІВ КИЄВА І ОБЛАСТІ!

З технічних причин ранкові передачі Російського каналу і передачі ЦТ-2 у Києві і області транслюватись не будуть.

П'ЯТНИЦЯ
13 ГРУДНЯ

ПРОГРАМА УТ—1

7.30 Відеоблох «Ранкова мозаїка» (погода, гімнастика, мультфільм, «Світ захоплених», музика).
8.45 УТН.
9.00 Концерт з творів А. Вівальді.
9.30 Альфа і Омега.
10.15 Танцює Л. Семеняка.
11.05 Земле моя. Відповіді на листи.
12.20 УТН.
16.00 УТН.
16.10 Українські мелодії.
16.30 На допомогу школі. Музика. Творчість С. Людкевича.
17.05 Концерт Черкаського українського народного хору.
18.00 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.
19.00 УТН.
19.30 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.
22.00 Вечірній вісник.
22.30 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.
23.30 УТН.
23.45 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.

ПРОГРАМА ЦТ—1

6.30 «Ранок».
9.05 Мультфільм.
9.25 Нові імена. Музична програма.
10.10 ...До шістнадцяти і старші.
10.55 «Старече діло». Телевистава.
12.00 ТСН.
12.10 Футбольний огляд.
14.00 Біржові новини.
14.05 Блокнот.
14.35 Бридж.
15.00 ТСН (з сурдоперекладом).
15.10 «Тому й дорогі мені люди...» Музична композиція.
15.40 «Житіє Дон Кіхота і Санчо». Художній телефільм. Фільм 2. 5 серія.
16.45 Прем'єра документального телефільму «Від Даугави до Ері».
17.30 Студія «Антреприза» представляє.
17.45 Людина і закон.
18.30 ТСН.
18.45 Світ захоплених.
19.00 Концерт молодіжного оркестру країн економічного співтовариства.
20.00 «ВіД» представляє: «Поле чудес».
21.00 Інформаційна програма.
21.35 2 відділ концерту молодіжного оркестру.
22.50 «ВіД» представляє. У перерві — ТСН.
2.25 Теніс. Кубок «Великого шлему».

ПРОГРАМА ЦТ—2 І УТ—2

8.00 Гімнастика.
8.15 Година ділових людей.
9.15 Англійська мова. 1 рік.
9.45 Англійська мова. 2 рік.
10.15 Світ грошей Адама Сміта.
11.00 К-2 представляє.
11.55 Кримінальний канал.
12.50 Молоді художники Північної Осетії.
13.05 Наша спадщина.
13.50 Заключний концерт свята танцю фінсько-угорських народів.
14.35 Поему О. Пушкіна «Полтава» читає С. Шакуров.
17.00 Мультфільм.
17.25 На роздоріжжі.
17.50 Світ грошей Адама Сміта.
18.30 Ділова жінка.
19.00 Скаут, будь готовий!
19.30 Київська панорама*.
20.00 Пісенний вернісаж-92*.
20.20 Вечірня казка.
20.35 Прем'єра документального фільму «Друга російська революція». 6 серія.
21.30 Наше коло. Фатальна жінка*.
22.30 Музичний фільм «Вірую»*.
23.20 Джаз-тайм. Додаток.

ДО УВАГИ ГЛЯДАЧІВ КИЄВА І ОБЛАСТІ!

З технічних причин ранкові передачі Російського каналу і передачі ЦТ-2 у Києві і області транслюватись не будуть.

СУБОТА
14 ГРУДНЯ

ПРОГРАМА УТ—1

7.30 Ритмічна гімнастика.
7.50 На хвилі дружби. Пам'яті Л. Бернстайна. Концерт.
8.50 Документальний телефільм «Тому, що люблю».
9.25 УТН.
9.40 Придніпровські обрії. Розповідь про місто на Дніпрі — Дніпропетровськ.
10.50 Доброго вам здоров'я. Ендокринні захворювання.
11.35 УТН.
11.45 А. Андреєв. «Дні нашого життя». Вистава Чернівецького обласного музично-драматичного театру ім. О. Кобилянської.
14.05 Національний хіт-парад. Перше музичне телешоу.
15.30 Для дітей та юнацтва. Художній телефільм «Якщо вірити Лопотухіну». 1 серія.
16.35 Зустріч для вас. Бесіда з письменником П. Загребельним.
17.35 Ліричні мелодії.
17.45 «Право». Телерадіоканал.
19.00 УТН.
19.30 Телетурнір «Сонячні кларнети». Самодіяльні художні колективи Сумської області.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 «Фамтек: для вас і про вас». Медико-освітній фільм.
21.15 «Манто із Жмеринки».
21.35 Молодіжна студія «Гарт». У перерві — 22.35 Вечірній вісник.
0.05 УТН.
0.20 Нічний телезал. Художній фільм «Особиста справа судді Іванової».

ПРОГРАМА ЦТ—1

6.30 Ритмічна гімнастика.
7.00 Мультфільми.
7.30 Суботній ранок ділової людини.
8.30 ТСН.
8.45 Відеоканал «Співдружність».
10.00 Ранкова розважальна програма.
10.30 Крізь жар душі.
11.15 Концерт.
12.15 Очевидне-неймовірне.
13.00 Музичний кіоск.
13.30 ЕХ. Екологічна хроніка.
13.45 Фільми режисера М. Калика. «Людина іде за сонцем».
14.55 Фотоконкурс «Земля — наш спільний дім».
15.00 ТСН (з сурдоперекладом).
15.10 ТВ. Клуб ділових людей.
16.10 НЛО: неоголошений візит.
16.40 «Бджола Майя». 24 серія.
17.05 Вперше на екрані. Художній фільм «Продовження роду».
18.30 Мультфільм.
18.40 Теніс. Кубок «Великого шлему». Півфінал.
19.20 Прем'єра документального фільму «Громадянин Андрій Сахаров».
21.00 Інформаційна програма.
21.35 Що! Де! Коли!
22.45 Театр+ТІВІ.
0.15 ТСН.
0.30 Теніс.

ПРОГРАМА ЦТ—2 І УТ—2

8.00 Гімнастика.
8.15 «З душі моєї нариси».
8.45 Грає «Концертино».
9.10 Баскетбольний огляд НБА.
9.40 Прогодувати себе.
10.15 Новий Пігмаліон.
11.00 Відеоканал «Плюс одинадцять».
13.00 Педагогіка для всіх.
14.00 А. Гладилін і Н. Іванова у програмі «Ріг Правди і Ямського Поля».
14.45 Селянське питання.
15.00 Зі своєї дзвіниці.
15.15 Документальний фільм.
15.25 «М-трест».
17.00 Чемпіонат країни з хокею. «Сокіл» — «Авангард»*.
19.15 Фільм-концерт «Веселка»*.
19.40 Пісенний вернісаж-92*.
20.00 Вісті.
20.20 Вечірня казка.
20.35 Київська панорама*.
21.05 Г. Квітка - Основ'яненко. «Шельменко-денщик»*.
23.00 Вісті.
23.20 К-2 представляє: «Абзац».
0.05 Росмузімпорт.

НЕДІЛЯ
15 ГРУДНЯ

ПРОГРАМА УТ—1

7.30 Ритмічна гімнастика.
7.50 Фільм-концерт «Свята».
8.30 У неділю вранці. Інформаційно-музична програма.
9.30 УТН.
9.45 Україно моя, Україно. Концерт художніх колективів України.
11.50 Кукурік і К°.
12.50 УТН.
13.00 Для юнацтва. Канал «Д».
14.00 Здрастуй, хор!
14.30 Село і люди.
15.15 Ви нам писали.
16.00 Служба солдатська.
17.00 Для дітей та юнацтва. Художній телефільм «Якщо вірити Лопотухіну». 2 серія.
18.05 Телеспортарена.
19.00 УТН.
19.30 Дзвони Чорнобиля. Сорбенти проти радіації.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Говоримо українською. Відповіді на листи.
21.20 Українська біржа повідомляє, пропонує, рекомендує.
21.35 Фільм з програми І Всеукраїнського кінофестивалю. Науково-популярний фільм «Райські острови» гетьмана Сагайдачного».
21.55 Художній телефільм «...Час збирати каміння». 1 серія.
23.05 Вечірній вісник.
23.30 Художній телефільм «...Час збирати каміння». 2 серія.
0.40 УТН.
0.55 Нічний телезал. Виступає група «Форум».

ПРОГРАМА ЦТ—1

8.00 Спорт для всіх.
8.30 ТСН.
8.45 Тираж «Спортлото».
9.00 З ранку раненько.
9.45 На службі Вітчизні.
10.25 Ранкова зірка.
11.15 Клуб мандрівників.
12.15 Нива. Програма для селян.
12.55 Амік починає і...
13.40 Під знаком «Пі».
15.00 ТСН (з сурдоперекладом).
15.10 Діалог у прямому ефірі.
15.50 Нове покоління вибирає.
17.05 Концерт артистів балету.
17.30 Народні казки і притчі
17.40 Міжнародна панорама.
18.10 Уолт Дісней представляє...
19.00 Недільний кінозал. Прем'єра мультфільму «Розумний песик Соня», прем'єра документального фільму «Гуд-бай, СРСР!»
19.45 Вперше на екрані. Художній фільм «Репетиція оркестру».
21.00 Інформаційна програма.
21.35 Щасливий випадок.
22.35 Теніс. Кубок «Великого шлему». Фінал.
23.35 ТСН.
23.50 Музичний прогноз.
0.15 «Фенікс» (ТВО «Астра»).

ПРОГРАМА УТ—2, ЦТ—2

8.05 На зарядку, ставай!
8.15 Телемарафон «День примирення і злагоди».
19.55 Телебіржа інформує*.
20.25 Музичний фільм «Виріс барвіночок мені на віночок»*.
20.35 Телемарафон.

Посміхніться

Мал. Сергія ФЕДЬКА.

ГОЛОС України

Газета Верховної Ради України

Головний редактор
Сергій ПРАВДЕНКО

Редколегія:

Анатолій ГОРЛОВ — перший заступник головного редактора
Олександр БІЛИК — заступник головного редактора
Олександр ЄМЕЛЬЯНОВ — член-кореспондент АН України
Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ — оглядач, завідуючий відділом культури
Леонід САМОЙЛЕНКО — заступник головного редактора
Борис СИДОРЕНКО — заступник головного редактора
Анатолій СОЛОНСЬКИЙ — редактор відділу кореспондентської мережі
Віталій СУДДЯ — відповідальний секретар

НАД НОМЕРОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Заступник головного редактора — Борис Сидоренко.
Чергові редактори — Наталія Дзюбенко, Тимофій Прокопенко.
Автори макета — Анатолій Мироничев, Євген Українець.
Випусковий — Олексій Бондаренко.
Оформлення — Володимир Кисельов.
Коректори: Валентина Лукаш, Ірина Бабич, Валентина Восколович, Галина Каблак, Ольга Малкіна, Євгенія Оратовська, Олена Чоповська.
Верстальники: Тетяна Балюк, Ольга Яценко, Алла Будникова, Марія Солодюк, Сергій Скаженюк.
Лінотипісти: Наталія Позняк, Валентина Чичирко.

* * *

Комбінат друку видавництва «Радянська Україна» 252047, Київ 47, проспект Перемоги, 50.

Індекс 60955.

Тираж 160 900.

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Зам. 0315235.